

Saimaan ammattikorkeakoulu
Kulttuuri, Lappeenranta
Muotoilun koulutusohjelma
Vaates

Minttu Hömppi

SUOMALAISTEN VINTAGE-MEKKOJEN KERÄILY

Opinnäytetyö 2010

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	1
2 KERÄILY.....	3
2.1 Keräily harrastuksena.....	3
2.2 Miksi keräilisin vintage-mekkoja?.....	4
2.3 Mistä suomalaisia vintage-mekkoja voi hankkia?.....	6
2.4 Mitä aloittelevan keräilijän tulisi ottaa huomioon?.....	7
2.4.1 Vaatteen koko.....	7
2.4.2 Vinkkejä ostotilanteeseen.....	8
2.4.3 Kokoelman hoito.....	9
3 SUOMALAISEN NAISEN PUKEUTUMINEN MENNEINÄ VUOSIKYMMENINÄ.....	11
3.1 Itsetehdyt vintage-mekot.....	11
3.2 Suomalaisen muotialonkien luomukset.....	12
3.3 Tehdasvalmisteiset vaatteet.....	13
4 MUODINHISTORIAA MEKKOJEN NÄKÖKULMASTA.....	16
4.1 20-luku.....	16
4.2 30-luku.....	18
4.3 40-luku.....	20
4.4 50-luku.....	23
4.5 60-luku.....	25
4.6 70-luku.....	27
5 VINTAGE-MEKKOJEN IÄN ARVELUA.....	30
6 POHDINTA.....	34
7 LÄHTEET.....	36

1 JOHDANTO

Tutkielma käsittelee suomalaisten vintage-mekkojen keräilyä. Sana vintage on lainattu englannin kielestä, ja viimeistä puhuttaessa se tarkoittaa vuosikerta-viiniä. Vaatteiden yhteydessä sanan suomennos on siis vuosikertavaatteet, jolla tarkoitetaan muotia menneiltä vuosikymmeniltä. Vintage-vaatteet ovat uusia tai käytettyjä vaatteita, jotka on valmistettu vuosien 1920–1979 välissä, ja jotka ilmentävät ajalleen tyypillistä pukeutumista. Sana on kuitenkin lähiaikoina menettänyt merkitystään, ja sillä tarkoitetaan joskus virheellisesti kaikkea käytettyä ja vanhaa.

Valitsin aiheeksi vintage-mekkojen keräilyn, koska olen aina ollut kiinnostunut menneiden vuosikymmenten pukeutumisesta ja muodista. Muutaman vuoden aikana olen satunnaisesti ostanut kirpputoreilta vanhoja vaatteita, jotka luokittelisin vintageksi, ja viimeisen vuoden ajan olen tietoisesti etsinyt vintage-vaatteita. Tästä on tullut minulle melkeinpä harrastus, ja voisin luokitella toimintani jopa pienimuotoiseksi keräilyksi.

Rajasin aiheen käsittelemään pelkästään mekkoja, koska ne edustavat minulle feminiinisyttä ja tyylikkyyttä. Päädyin rajaamaan juhlamekot pois tutkielmasta ja keskityin pelkästään arkipukeutumisessa käytettäviin mekkoihin, koska mielestäni arkimekoissa näkyy erityisen selvästi muotojen ja tyylin muuttuminen siirryttäessä vuosikymmeneltä toiselle. Mekko on ollut naisen tavallisin asu vuosisatojen ajan, ja halusin tutkia sen muuttumista 1920-luvulta 1970-luvun loppuun ja saada näin käsitys arkimekkojen piirteistä eri vuosikymmenillä.

En tahtonut tehdä tutkielmaa pelkästään muodin ja pukeutumisen historiasta, vaan otin mukaan keräilyn näkökulman. Halusin saada enemmän tietoa siitä, miten vintagen keräileminen kannattaa aloittaa, mitä asioita tulee ottaa huomioon ostaessaan vintage-mekon ja miten pystyy määrittelemään sen iän.

Tutkielmassani tarkoitan keräilyllä harrastusta, jossa ihminen kerää vintage-mekkoja omaan käyttöönsä. Jätin kokonaan ulkopuolelle keräilyn, jonka tarkoituksena on vaatteiden jälleenmyynti taloudellista hyötyä tavoitellen.

Tutkielman tekovaiheessa tutustuin muodin ja pukeutumisen historiaa käsitteleviin kirjoihin sekä vintagen keräilyn näkökulmasta tehtyihin samaa aihetta käsitteleviin teoksiin. Lisäksi luin kirjoja Suomen vaateusteollisuuden kehittymisestä ja suomalaisten pukeutumisesta menneillä vuosikymmenillä. Toteutin myös pienimuotoisen kyselyn, jolla tahdoin selvittää, miksi ja miten ihmiset keräilevät vintage-vaatteita. Haluaisin kyselyn selvittävän, mikä inspiroi kerääjiä ja onko heillä jaettavana hyviä vinkkejä aidon vintagen tunnistamiseen. Lähetin kyselyn sähköpostitse 16 henkilölle, joista suurimman osan löysin vintage-aiheisten blogien kautta internetistä.

Tutkielman avulla toivon saavani lisää tietoa eri vuosikymmenten tyypillisestä pukeutumisesta, vanhoista suomalaisista vaatemerkeistä sekä vintage-vaatteiden hankkimisesta ja keräilystä. Lisäksi haluaisin pystyä entistä paremmin tunnistamaan aidon vintage-vaatteen ja sijoittamaan sen tietyille vuosikymmenelle tyylin, materiaalin ja tuotemerkin avulla.

2 KERÄILY

2.1 Keräily harrastuksena

Keräilyä voidaan pitää ihmisen eläimellisenä harrastuksena, sillä monet eläimet keräävät itselleen tavaraa, joista niille ei ole mitään hyötyä. Erityisesti kaikki kiiltävät ja välkehtivät esineet kiinnostavat esim. harakkaa, kaloja ja eräitä rottarotuja. Eläimillä keräily on kuitenkin luokiteltavissa ennemminkin haalimiseksi ja kasaamiseksi. Sen tavoitteena on varasto tai kasa, eikä niinkään kokoelma kuten oikeassa keräilyssä. Eläimet ovat kiinnostuneita jokaisesta kasaamastaan esineestä vain objektina. Kaikki esineet ovat niille yhtä kiinnostavia, olivatpa ne yhdistettyinä muihin samanlaisiin esineisiin tai irrotettuna muista. (Rahiala 1995; Pöyhtäri 1996.)

Myös ihmiset harrastavat kasaamista ja haalimista, joka joskus voi olla jopa hallitsematonta. Kasaaja jatkaa kasaamista ilman loppua, mutta kerääjällä on tavoitteena kokoelma. Se määrittelee keräilyn kohteen sekä rajaa ja ohjaa keräilyä. Keräilijälle yksittäinen objekti on tärkeä, mutta sen yhdistyessä samankaltaisten objektien kanssa kokoelmaan, saa se paljon suuremman merkityksen. Kokoelma on keräilijälle enemmän kuin vain osiensa summa. Tärkeää kokoelmassa on myös siihen sisältyvien objektien erovaisuus toisistaan. Varasto tai kasa sisältää useita täysin samanlaisia tavaroita, mutta kokoelmassa jokainen osa on jollakin tavalla erilainen. (Rahiala 1995; Pöyhtäri 1996.)

Keräilyä määriteltäessä aitona keräilijänä pidetään sellaista, joka ei tähtää keräilyllään voiton tuottamiseen ja taloudelliseen hyötyyn. Keräilijä voi hankkia kokoelmaansa arvokkaita esineitä, mutta kokoelmaan tultuaan esineestä tulee keräilijälle epähyödyke. Kokoelma itsessään on keräilijälle arvokkaampi kuin sen osien yhteenlaskettu arvo rahassa. (Pöyhtäri 1996.)

2.2 Miksi keräilisin vintage-mekkoja?

Vanhan tavaran arvostus ja keräily on kasvanut viimeaikoina huimasti. Ehkä syynä on hektinen nyky-yhteiskunta, jossa mikään ei ole pysyvää. Kaikki ympärillämme oleva on jatkuvassa muutoksessa. Tämän vuoksi ihmiset ovat alkaneet etsiä turvallisuuden tunnetta vanhoista esineistä. Ne eivät enää muutu ja luovat näin ihmisille pysyvyyden tunnetta. (Rahiala 1995.)

Pysyvyys voi olla yksi syy siihen, miksi vintagen keräilystä on tullut niin suosittua. Nykypäivänä muoti muuttuu nopeasti ja muoti-ilmiöt seuraavat toisiaan jatkuvalla syötteellä. Vintage-vaatteita käyttävän ei tarvitse kulkea muodin oikkujen mukaan, vaan hän voi valita monesta erilaisesta menneiden vuosikymmenten tyylistä itselleen parhaiten sopivan. (Harris 2000, 6-7.)

Muodin ja vaatteiden keräilyä ei ole kuitenkaan harrastettu aina. Ennen 1960-lukua vanhojen vaatteiden käyttämistä pidettiin sopimattomana ja häpeällisenä. Vasta 1960-luvulla vaatteilla alettiin ilmaista itseään, ja vanhoista vaatteista tuli suosittuja hippikulttuurin myötä. (Harris 2000, 6-7.) Myös nykyään vintage-vaatteiden käyttöä perustellaan tuolla samalla tavalla. Kaikki kyselyyni vastanneet mainitsivat vintagen keräilyn yhdeksi syyksi juuri halun pukeutua persoonallisesti. He kertoivat arvostavansa yksilöllisiä vaatteita, joita ei näe kadulla vastaan tulevien ihmisten päällä. Lisäksi uuden vaateen löytämisestä saatava mielihyvä oli monelle tärkeää. Erään vastaajan mukaan *nautinto vaatekaapaleen löytyessä second handina on suurempi kuin kaupasta haettu.*

Vintagemuodin suosioon on varmasti vaikuttanut myös kasvava huoli ympäristön saastumisesta ja kulumisesta. Yksi kyselyyni vastanneista kertoi vintage-vaatteiden olevan ympäristön kannalta hyvä vaihtoehto. Ja koska ekologisuus on nykyään monille kuluttajille tärkeää, luulen useiden osittain siksi siirtyneen käyttämään vintage- ja second hand -vaatteita.

Vintage-vaatteiden historia ja niiden sisältämät tarinat ovat myös tärkeitä syitä keräilemiseen. Tämä korostui vahvasti lähes jokaisessa kyselyyni saamassani vastauksessa. Monille oli tärkeää saada säilyttää vaatekaapissaan palanen historiaa. Näin syitä vintage-vaatteiden viehätykseen selvensi yksi vastaajista: - - *haluan säilyttää sen pienen palan mennyttä aikaa tuleville polville. Vanhalla*

vaatteella on kiinnostava tarina ja historia. Aina sitä ei tietenkään ole mahdollista selvittää. Olen aina ollut kiinnostunut pukuhistoriasta joten vintage-vaatteiden kerääminen on pukuhistoriaan perehtymistä käytännön kautta. Lisäksi vintage-vaatteiden kauniit yksityiskohdat , laadukkaat materiaalit, estetiikka, käsityön jälki ja vanhan ajan tyylikkyys vetosivat lähes kaikkiin vastaajiin.

Monesti vintagen keräilijä erikoistuu keräilemään jotakin tiettyä vuosikymmentä, joka häntä erityisesti miellyttää. Usein myös tuon vuosikymmenen pukeutumistyyli sopii parhaiten hänen vartalotyyppilleen. Kyselyyni vastanneista kaksi kolmesta kertoi keräilevänsä tiettyä vuosikymmentä juuri nimenomaan siksi, että silloin muodissa ollut siluetti sopii heidän vartalolleen. Yksi mainitsi mm. vintage-vaatteiden pukevan hänen hoikkaa vartaloaan paremmin kuin nykyään tuotetut vaatteet ja toinen piti 1930- ja 1950-lukujen vaatteista, koska niiden vyötäröä korostava tyyli sopii hänelle. (Harris 2008, 6.)

Kokoelma vintage-mekkoja eroaa muunlaisista keräilykokoelmista siinä, että se ei vain pölyty kotona kaapissa. Sen osia voi laittaa päällensä ja esitellä tällä tapaa ihmisille. Toki on olemassa keräilijöitä, jotka eivät koskaan itse käytä keräämiään vaatteita, mutta monesti vintage-vaatteiden keräilyharrastukseen juuri kuuluu pukeutuminen niihin. Osa keräilijöistä noudattaa uskollisesti vintagetyyliä pukeutumalla aina jonkin tietyn vuosikymmenen asuihin ja viimeistelemällä tyyliänsä tälle ajanjaksolle ominaisella hiustyyllillä, meikillä ja asusteilla. Heidän lisäksi on myös niitä keräilijöitä, jotka yhdistävät pukeutumisessaan uutta ja vanhaa luoden vintagen avulla tyylikkäitä ja ainutlaatuisia asukokonaisuuksia. Kyselyyni vastanneiden joukosta löytyi kumpaakin keräilijätyyppiä. (Harris 2000, 6-7.) Näin omaa pukeutumistaan kuvaili Oona:

- - vaikka tyylini ja inspiraationi löytyy lähinnä vuosilta 1920-50, en noudata ortodoksisesti mitään tiettyä tyyliä vaan ammennan yksityiskohtia, ideoita, tunnelmaa ja visuaalisuutta vaihdellen. Varsinaisia aitoja vintage-vaatekappaleita kaapistani ei (valitettavasti!!) löydy moniakaan - - Myös kampauksiin otan vaikutteita vaihdellen victory rollseista feikki bob-mittaan. - - en koe omaavani juurikaan ammattitaitoa tai tietämystä vintagen suhteen - - 80-luvun mekko voi muistuttaa minua 40-luvun mekosta, ja se riittää minulle (vaikka tietysti arvostaisin jälkimmäistä huomattavasti enemmän..).

2.3 Mistä suomalaisia vintage-mekkoja voi hankkia?

Suomessa vintagen keräilystä on todella alettu innostua vasta viime vuosina ja ainoastaan vintage-muotia myyviä liikkeitä on vähän. Suurin osa niistä sijaitsee pääkaupunkiseudulla. Suosituimpia ja vanhimpia näistä ovat Helsingissä sijaitsevat Ruuturuuva, Penny Lane ja Play it again, Sam. Vintageen erikoistuneet liikkeet ovat paras paikka löytää ammattitaidolla valikoituja menneiden vuosikymmenten vaatteita. Tosin tästä syystä hinnat ovat melko korkeita. Liikkeiden omistajilla on kuitenkin kokemusta vintage-vaatteista, minkä vuoksi myytävät tuotteet ovat melko varmasti aitoja, ja liikkeessä osataan neuvoa ostajaa esim. vanhan vaatteen hoidossa. (Slåen 2007.)

Toinen helppo tapa ostaa vintagea ovat erilaiset nettikaupat ja blogit, jotka ovat muutamien vuosien aikana yleistyneet Suomessa huimasti. Niiden myyjät etsivät halpoja vintage-vaatteita ja myyvät ne eteenpäin saaden tästä itselleen voittoa. Monesti nettikauppojen sivuilta löytää vanhoja kotimaisia vintage-mekkoja. Myynnissä on paljon sellaisia, joissa tuotemerkki on nähtävissä, ja näin ostaja voi varmistua vaatteen aitoudesta. Jos tuotelappuja ei jostain syystä mekosta löydy, joutuu ostaja luottamaan myyjän kykyyn erottaa aito vintage-vaate kopiosta. Lisäksi huonoja puolia nettikaupoissa on se, ettei vaatetta pysty itse sovittamaan, eikä vaate välttämättä vastaa ostajan odotuksia.

Erilaiset second hand -kaupat ovat myös hyviä paikkoja vintagen etsintään. Niitä löytyy nykyään lähes jokaisesta kaupungista. Vaikka ne eivät olekaan erikoistuneet vintage-vaatteisiin, voi niiden valikoimista löytyä myös todella vanhoja ja hyväkuntoisia vaatteita. Hinnat ovat myös niissä paljon edullisemmat kuin vintage-liikkeissä.

Kirpputorit ovat hyvä paikka edullisten vintage-löytöjen tekemiseen. Monesti myyjä ei itse tiedä vaatteen arvoa ja myy sen siksi todella halvalla. Kirpputoreilta matkaan saattaa myös tarttua tarina ostamallesesi vintage-mekolle. Myyjältä voit saada korvaamatonta tietoa uuden löytösi alkuperästä ja iästä sekä sen entisestä kantajasta. Huono puoli kuitenkin on se, että kirpputoreja joutuu koluamaan paljon, eikä jokaisen nurkan ja laatikon tonkiminen välttämättä tarkoita, että jotakin hienoa löytyisi.

Edullisia vintage-mekkoja voi koettaa etsiä myös kierrätyskeskuksista. Suurin osa niissä myytävästä tavarasta on huonokuntoista, mutta sekaan mahtuu joskus todellisia löytöjä erittäin halpaan hintaan – parhaimmassa tapauksessa jopa ilmaiseksi. Täysin ilmaiseksi vaatteita voi löytää myös roskalavoilta ja sukulais-ten ullakoilta.

Kyselyni vastauksista kävi ilmi kirpputorien olevan suosituin ja edullisin vintage-vaatteiden ostopaikka. Myös vintagea myyviä liikkeitä pidettiin hyvinä ja luotettavina paikkoina hankkia vintage-vaatteita. Vaatteiden tilaaminen internetistä jakoi mielipiteitä. Vastaajista puolet hankkii vaatteita tätä kautta ja puolet ei. Yksi vastaaja perusteli kielteistä suhtautumistaan nettikauppoihin mm. oman omapelutaidon puutteella tilanteessa, jossa netistä ostettu vaate ei sopisikaan päälle. Lisäksi yksi vastaajista mainitsi ostopaikaksi vintage-tapahtumat, joihin vintagea myyvät yritykset ja yksityishenkilöt kerääntyvät myymään tuotteitaan. Suomessa tällaisista tapahtumista yksi on Helsinki Vintage, joka järjestetään keväällä 2010 kolmannen kerran.

2.4 Mitä aloittelevan keräilijän tulisi ottaa huomioon?

2.4.1 Vaatteen koko

Jos vintage-mekko tulee päällä pidettäväksi, on ostaessa otettava huomioon vaatteen koko. Yleisesti ottaen ihmiset ovat olleet ennen paljon lyhyempiä ja sirompia kuin nykyään. Nykyajan naisten suurempi koko johtuu paremmasta ravinnosta ja liikunnallisemmasta elämäntavasta. 1960- ja 1970-lukujen koot ovat todellisuudessa yhden tai kaksi numeroa nykyistä pienempiä, eli koko 38 sopii tänä päivänä 34–36 kokoa käyttävälle. Lisäksi vyötärönympäryys oli ennen suhteessa paljon pienempi, koska naiset käyttivät vielä 60-luvulle saakka korsettia. Esim. 50-luvun mekoissa on yleensä erittäin kapea vyötärö. Vaatteiden vakiokoot tulivat käyttöön vasta valmisvaateteollisuuden myötä 1960-luvulla, ja ennen sitä suurin osa vaatteista oli kotitekoisia tai ompelijalla teetettyjä, eikä niissä ole kokomerkintöjä. Siksi ne sopivat vain ostajalle, joka on juuri samankokoinen kuin vaatteen teettäjä. (Butterfield 2008, 210.)

Nettikaupoista vintage-mekkoa ostavan on tärkeää tietää oman vartalonsa mitat. Ainakin rinnan-, vyötärön- ja lantionympäryys olisi hyvä olla tiedossa. Monesti myyjät ilmoittavat mekkojen ympärysmitat, mutta parhainta on selvittää myyjältä kaikki kriittisten alueiden mitat kuten helman- ja hihanpituus, helmanympäryys, selän pituus ja leveys, kädentien ja pääntien koko sekä mitat vyötäröltä helmaan ja olalta helmaan. Näin voi varmistaa sen, että mekko sopii ostajan päälle. (Butterfield 2008, 210.)

Jotta vintage-mekko näyttäisi hyvältä päällä, on myös syytä miettiä omaa vartalo-tyyppiään ja löytää siten aikakausi, jonka vaatteet imartelevat käyttäjän muotoja parhaiten. 1920-luvun suorat mekot, 1960- ja 1970-lukujen pitkät maximekot ja A-linjaiset minimekot sopivat parhaiten hoikalle ja tasapaksulle H-tyypille sekä ylävartalosta leveälle Y-tyypille. Vyötäröä korostavat 1950-luvun leveähelmaiset mekot taas näyttävät hyviltä tiimalasivartaloisen X-tyypin sekä päärynävartaloisen A-tyypin yllä. (Butterfield 2008, 210; Blue Velvet Vintage.)

2.4.2 Vinkkejä ostotilanteeseen

Vintage-vaatteita myytäessä niiden kuntoa kuvaillaan yleisesti käytössä olevilla termeillä:

- mint (Vaate on harvinainen ja täydellisessä kunnossa, eikä sitä ole luultavasti koskaan käytetty.)
- near mint (Vaatetta on käytetty hyvin vähän, esim iltapuvut.)
- excellent (Vaate on kaikin puolin hyväkuntoinen, mutta siinä näkyy käytön jälkiä.)
- very good (Vaatteessa on pieniä vaurioita tai tahroja, mutta se on muuten hyvässä kunnossa.)
- good (Vaate on käyttökelpoinen, mutta siinä on jonkin verran hajoamisen merkkejä.)

(Butterfield 2008, 208; Blue Velvet Vintage.)

Myyjät käyttävät usein näitä termejä erityisesti internetissä myydessään vaatteita erilaisissa huuto- ja nettikaupoissa. Olen myös joskus nähnyt suomalaisten vintage-vaatemyyjien käyttävän internet-sivuilla kyseisiä termejä. Kuitenkin yleensä suomalaisessa nettikaupassa vaateen kuntoa kuvaillaan suomenkielillä sanoilla käyttämätön, erinomainen, hyvä ja kohtalainen. (Butterfield 2008, 209.)

Vaateen kuntoa kannattaa ostotilanteessa tarkastella aina huolellisesti. Pitämällä vaatetta valoa vasten paljastuvat mahdolliset koiperhosen tekemät reiät. Kankaasta tulee etsiä kärventymiä, revenneitä kohtia ja hajoamisen merkkejä sekä puuttuvia nappeja, helmiä ja muita somisteita. Jos vaatteessa on näkyviä tahroja, kannattaa ostamista harkita. Ne luultavasti ovat olleet vaatteessa pitkään, eivätkä lähde pois kuiva- tai vesipesussa. Erityisesti hikitahroja on todella vaikea poistaa. Tahrojen lisäksi vaatteeseen on voinut pinttyä hajuja, jotka eivät myöskään lähde pesussa pois. Kuitenkin monesti keräilijät ovat valmiita hyväksymään pieniä puutteita vaateen kunnossa saadakseen itselleen ainutlaatuisen vaatekappaleen. Internetin kautta ostaessa kannattaa pyytää myyjältä tarkat tiedot vaatteessa esiintyvistä vioista, tahroista, repeytymistä, korjauksista ja hajusta, koska vaatteita ei yleensä voi palauttaa. (Butterfield 2008, 208; Blue Velvet Vintage.)

2.4.3 Kokoelman hoito

Vintage-vaatteita tulee huoltaa, säilyttää ja varastoida huolella, jotta ne pysyvät hyväkuntoisina. Vaate kannattaa puhdistaa aina ennen säilytystä ja ripustaa kaappiin käyttäen pehmustettuja henkareita. Vaatteet olisi hyvä suojata pölyltä kankaisilla pukupusseilla tai varastoida ne hapottomaan paperiin kiedottuina pahvilaatikoihin. Vintage-vaatteita ei saisi koskaan säilyttää muovipusseissa, koska niissä ilma ei kierrä. Sen seurauksena luonnonkuituhin kertyvä kosteus voi tiivistyessään aiheuttaa tahroja vaatteeseen. (Harris 2000, 150; Butterfield 2008, 211.)

Ennen vaateen puhdistusta ja säilytystä olisi hyvä hankkiutua eroon mahdollisista kankaan kuiduissa piilevistä koiperhosen toukista ja muista tuholaisista. Tämä onnistuu laittamalla vaateen kolmeksi päiväksi pakastimeen.

Sitä varten vaate tulee kääriä hapottomaan paperiin ja sulkea tiiviiseen muovipussiin. Pakastuksen jälkeen sitä on käsiteltävä hellävaraisesti ja annettava sulaa rauhassa. Tällä tavoin pystyy estämään koiperhosten leviämisen uudesta vintage-löydöstä muihin vaatteisiin. (Butterfield 2008, 211.)

Monissa vintage-vaatteissa ei ole pesuohjelappuja, minkä vuoksi niiden puhdistustapaa kannattaa harkita huolella. Mikäli kyseessä on hyvin vanha ja harvinainen vaate tai hauras materiaali, on hyvä kysyä neuvoa museon konservoinnin ammattilaiselta tai pukuvuokraamosta. Jos vaatteessa on pesuohje ja sen mukaan vaate kestää vesipesun, on aina turvallisinta pestä vaate käsin. Pestäessä pesuohjeettomia vaatteita, joille vesipesun arvellaan sopivan, olisi suotavaa pestä ensin kokeeksi jokin huomaamaton kohta vaatteesta. Nykyajan pesuaineet ovat monesti liian tehokkaita vanhoille vaatteille ja saattavat irrottaa niistä värejä, joten kannattaa käyttää herkille tekstiileille tarkoitettua hienopesuainetta. Vaatteessa olevat somisteet ja niiden pestävyys on myös otettava huomioon. Esim. 20-luvun paljetein koristeltua mekkoa ei tule koskaan pestä vedellä, sillä paljetit on valmistettu liivatteesta, joka liukenee veteen. (Butterfield 2008, 211.)

Jotkut vintage-vaatteet on parempi puhdistaa kuivapesussa. Jos pesuohjeessa suositellaan tätä, ei vaatetta kannata yrittää pestä kotona, vaan viedä se suosiolla pesulaan. Kuivapesu saattaa kuitenkin vahingoittaa monia kankaita, ja tuotemerkit sekä somisteet voi joutua irrottamaan pesun ajaksi, mikä vähentää vaatteen arvoa. Vaatteet kannattaa tuulettaa aina käytön jälkeen, jotta ne säästyisivät liialliselta pesemiseltä, joka kuluttaa turhaan vaatteita. (Harris 2000, 150; Butterfield 2008, 211.)

3 SUOMALAISEN NAISEN PUKEUTUMINEN MENNEINÄ VUOSIKYMMENINÄ

1920-luku näyttää olleen käännekohta suomalaisen naisen pukeutumisessa. Uusi kaupunkilähtöinen kulttuuri syrjäytti vanhan maaseutukulttuurin, ja pukeutumisperinteet muuttuivat muodin alettua suosia teollisesti valmistettuja tuotteita. Aikakauslehdet ja mainonta kehittyivät samoihin aikoihin, minkä seurauksena muodin uutuuDET levisivät aiempaa nopeammin ympäri maan. Naistenlehtien pukeutumisoHjeita ja mainoksia seurasivat naiset niin kaupungeissa kuin maaseudulla. (Aikasalo 2000, 13-14.)

Suomalaisten naisten pukeutumisen esikuvana oli aina 1960-luvulle saakka pariisilaismuoti, jota esiteltiin naistenlehdissä. Pariisin muotitalojen luomuksien malleja, materiaaleja ja yksityiskohtia ihannoitiin ja kopioitiin omaan pukeutumiseen. Lisäksi vaikutteita haettiin amerikkalaisesta pukeutumistavasta. Myös kotimainen vaateteollisuus seurasi kansainvälistä muotia. (Aikasalo 2000, 61-65.)

3.1 Itsetehdyt vintage-mekot

Monesti naiset ompelivat mekkonsa itse tai teetättivät ne ompelijoilla vielä 1960-luvulle saakka, jolloin valmisvaatteet yleistyivät. Ideoita mekkoihin hankittiin mm. Burda-käsityölehdessä, muotikuvista ja naistenlehdistä. Kotiliedellä oli muutaman kerran vuodessa ilmestyvä pukuliite, jossa kuvattujen vaatteiden kaavat saattoi tilata Kotilieden kaavapalvelusta ja myöhemmin Yhtyneiden Kuvalehtien Sorja-kaavalehden kautta. Itsetehdyissä mekoissa ei luonnollisesti ole tuotelappuja, minkä vuoksi vaatteen tunnistaminen vintageksi on vaikeampaa. Aidon käsintehdyn vintagemekon tunnistaa yleensä:

- materiaalista ja sen laadusta (Kankaat olivat ennen paksuja ja laadukkaita, minkä vuoksi ne kestivät hyvin kulutusta. Ensimmäiset tekokuiduista valmistetut kankaat tuntuvat epämiellyttäviltä nykyisiin verrattuna.)
- saumarakenteista, jotka voivat olla hyvinkin yksinkertaisia.

- saumavaroista, jotka voivat olla huolittelemattomat tai huoliteltu siksak-ompeleella. (Saumojen huolittelu saumurilla yleistyi vasta 1960-luvulla)
- vetoketjusta (Vetoketjujen käyttö vaatteissa yleistyi vasta toisen maailmansodan jälkeen. Muoviketjut keksittiin 30-luvulla, mutta niissä oli erilliset hampaat kuten metalliketjuissa.)
- leikkauksista (Jokaisella vuosikymmenellä on ollut muodissa erilaiset siluetit ja tyylit.)
- päärmeistä (Päärmeet on ommeltu vanhoissa vaatteissa yleensä aina käsin ja tikki näkyy vain nurjalla puolella.)

(Aikasalo 2000; Butterfield 2008, 209-210.)

Itse ommellut tai ompelijalla teetetyn vintage-mekot ovat ainutlaatuisia, sillä luultavasti kahta samanlaista mekkoa ei ole koskaan tehty. Ne eivät kuitenkaan ole yhtä arvokkaita kuin muotialonkien luomukset tai kuuluisien vaatetusyritysten mekot. Niiden arvon määrää mekon kunto, materiaali ja koristeluun käytetyt erikoistekniikat. Itsetehtyjä mekkoja löytyy edelleen paljon vinteilä, kirpputoreilta sekä second hand ja vintage -liikkeistä. Mekot on kuitenkin aina ommeltu mittojen mukaan, jonka vuoksi ne eivät välttämättä istu hyvin, ellei ostaja satu olemaan juuri oikean kokoinen ja mallinen.

3.2 Suomalaisen muotialonkien luomukset

Suomessa toimi 1900-luvulla useita menestyneitä muotialonkeja. Niissä asioivat varakkaimmat ihmiset teettämässä itselleen mittatilaustyönä ainutlaatuisia vaatteita parhaista materiaaleista. Ateljeetyönä tehdyt mekot ovat arvokkaita keräilyharvinaisuuksia, jotka ovat nykyään hyvin haluttuja. (Koskennurmi-Sivonen 2001, 5; Butterfield, 210-211.)

Todella vanhoissa ateljeemekoissa on signeeraus sisäpuolelle ommellussa vyötärönauhassa, ja niissä saattaa esiintyä myös henkilön nimi, jolle vaate on tehty. Muuten salongin nimi löytyy usein niskalapusta. Ateljeemekon aitouden tunnistaminen voi kuitenkin olla vaikeaa, sillä vuori kuluu usein käytössä puhki, ja sitä vaihdettaessa tuotemerkit ovat voineet hävitä. Tunnistamisessa kannattaa kiinnittää huomiota mekon valmistukseen.

Käsityönä tehdyissä mekoissa on usein huolellisesti ommellut napit, hakaset ja muut kiinnittimet sekä käsin ommellut napinlävet. Kiinnittimet voivat myös olla kankaalla päällystetyt tai piilokiinnittimet. Saumojen ommel on pienikokoinen, siisti ja tasainen, ja mekkojen nurjapuoli tai vuori on yhtä viimeistelty kuin päällispuolikin. Mekoissa voi olla myös pieniä erikoisuuksia, joita nykyaikaan valmistetuissa vaatteissa ei enää oteta edes huomioon, kuten rintaliivien olkaimia paikallaan pitävät liivilenkit ja kainalolaput estämässä vaateen hikeentymistä. (Koskennurmi-Sivonen 2001, 5; Butterfield 2008, 210-211.)

Kirpputoreja ja second hand -kauppoja kierrellessä keräilijän kannattaa pitää mielessä muutamia tunnetuimpia muotialonkien nimiä, sillä joskus vaateen alkuperään perehtymätön ihminen voi tietämättään myydä todella arvokkaan uniikin luomuksen muutamalla eurolla. 1920-luvulla toimintansa aloittaneita muotialonkeja olivat Salon Ståhlberg, Salon Domina, Salon de Mode Kuosmanen ja Ateljee IKA. 1930-luvulla perustettiin Atelier Söderlind, Atelier Hjördis Melén, Salon Kaarlo Forsman ja La Robe. Lisäksi Ulla Bergin Taidekutomo kehittyi 1930-luvulla vähitellen neulesalongiksi. 1940-luvun tulokkaita olivat Atelier Riitta Immonen ja Atelier Irja Palonen. Monet edellä mainituista salongeista toimivat menestyksekkäästi vuosikymmenien ajan. Muotialonkien ajan katsotaan päättyneen 1970-luvun puolivälissä monien vaikeiden vaiheiden jälkeen valmisvaateteollisuuden syrjäytettyä käsityönä valmistetut vaatteet. (Almay & Lappalainen 1996, 16; Koskennurmi-Sivonen 2001, 5-8.)

3.3 Tehdasvalmisteiset vaatteet

Valmisvaatteiden käyttö yleistyi Suomessa erityisesti 1960-luvulla, jolloin niitä siirtyi käyttämään ensin varakas kaupunkien keskiluokka. Valmisvaatteet olivat keskimäärin kalliimpia kuin ompelijan tekemät, mutta kuitenkin halvempia kuin ateljeessa tai ompelimossa teetetyt. Päällystakit ja alusvaatteet olivat tavallisia vaatekappaleita, jotka ostettiin valmiina, vaikka muut vaatteet olisikin teetetty ompelijalla. Yleensä valmiina ostetut vaatteet tulivat aina arkikäyttöön, sillä juhlapukujen haluttiin olevan yksilöllisiä, minkä takia ne teetettiin usein käsityönä. (Aikasalo 2000, 194-200.)

Jo ennen valmisvaatteiden laaja yleistymistä Suomessa on toiminut useita vaatetusteollisuuden yrityksiä. 1920-luvun alussa teollistumisen ja elintason nousun seurauksena ihmiset alkoivat vähitellen hyväksyä tehdasvalmisteiset vaatteet. 1920- ja 1930-luvuilla toimineet yritykset valmistivat pääasiassa esiliinoja, paitoja, työ- ja päällysvaatteita sekä miesten pukuja. 1940-luvun sota-aikoina valmisvaatteiden suosio ei päässyt kehittymään, sillä vaatetustehtaat valmistivat varusteita armeijalle ja sodankäyntiin, ja ihmisiä kehoitettiin raaka-ainepulan johdosta valmistamaan vaatteensa itse vanhoista vaatteista ja tekstiileistä. 1940-luvun pula-ajan ja vaatteiden säännöstelyn päätyttyä 1950-luvun alkupuolella alkoi suomalaisen vaateteollisuuden nousu. Uusia yrityksiä perustettiin ja design-vaateajattelu syntyi. (Almay & Lappalainen 1996, 223-225.)

Kotimaisia vintage-vaatteita etsivän on hyvä tietää joitakin vanhoja suomalaisia vaatetusalan yrityksiä. Jos vaatteessa on niskalaput tallella, auttavat niistä löytyvä merkki tai suunnittelija selvittämään vaateen ikää ja alkuperää. Monesti yritykset ovat muuttaneet nimensä kirjoitustyyliä tai tuotemerkin ulkonäköä vuosien varrella, mistä on myös suurta apua vaateen valmistusvuotta arvioitaessa. Seuraavaan listaan olen kerännyt suomalaisia vaatetusalan yrityksiä, jotka ovat jossain historiansa vaiheessa valmistaneet mekkoja. (Butterfield 2008, 209.)

Artella 1960–1991

Helsingin Leninkitehdas Oy, perustettu 1929

Helsingin Leninki-Tukku Oy (vuodesta 1947 nimellä He- Le Oy), perustettu 1927

Herrala Oy (vuodesta 1970 nimellä Muoti-Herrala Oy) 1951-

Joutsela Muoti Oy 1950-luvun puoliväli-

Kaisu Heikkilä Oy 1951–1990

Katinette Oy (1960-luvun puolivälistä saakka nimellä Kati-Myynti Oy) 1955-1990

Kaunotar-Tuote Oy 1958–1990

Kestilä, 1911–1989

Leninki oy (vuodesta 1969 nimellä Modelia oy) 1933-

Luoman Pukutehdas (tuotemerkki Riitta) 1951-1970-luvun puoliväli

Marimekko 1951-

Muoti-Tuote Oy 1940–1980-luvun puoliväli

Naisten Pukutehdas Oy 1919-

Neuletehdas Espero 1954–1969

Oravais-Fabrik Ab 1893-

Salon Leninkitukku (1970-luvun alusta nimellä Finn-Flare) 1951-1991

Salon neulomo, perustettu 1956

Soilituote Oy 1967-

Teini-Tuote Oy Finn Teen 1961–1985

Tiklas Oy 1923–1995

Yritykset on kerätty Almayn ja Lappalaisen kirjasta Kansakunnan vaatettajat (1996)

4 MUODIN HISTORIAA MEKKOJEN NÄKÖKULMASTA

Vintage-vaatteita keräilevän olisi hyvä perehtyä pukeutumisen ja muodin historiaan. Jokaisella vuosikymmenellä on ollut ominainen tyyli ja siluetti, joiden tunteminen auttaa silloin, kun haluaa määrittää vaateen ikää. Lisäksi vuosikymmenelle ominaiset painokuviot ja vaatetuksessa käytetyt materiaalit ovat hyviä tunnistuskeinoja. Seuraavassa käydään läpi muodin ja pukeutumisen historiaa 1920-luvun alusta 1970-luvun loppuun tarkastellen sitä arkipukeutumisessa käytettyjen mekkojen näkökulmasta.

4.1 1920-luku

1920-luvulla elettiin ensimmäisen maailmansodan jälkeisiä aikoja. Sodan aikana naisille oli suotu suurempi vapaus pukeutumisessa, ja vaatteet olivat olleet käytännöllisiä ja rentoja, eikä tämän jälkeen paluuta sotaan edeltäneeseen pukeutumiseen ollut. Media-aikakauden alun myötä tyyliä alettiin saada radiosta, filmitähdiltä ja muotilehdistä, minkä seurauksena pukeutumisessa ei enää jäljitelty korkeimman yhteiskuntaluokan asuja. Nuorekkuutta, vapautta ja urheilullisuutta ihannoitiin ja vaatteille, jotka kuvastivat naisten muuttunutta elämäntyyliä, oli kysyntää. (Harris 2000, 31; Mulvey 2008.)

Yleisin 1920-luvun mekkojen siluetti oli suora, kapea ja laskeutuva. Aikaisempien vuosikymmenien kurvikasta tiimalasivartaloa ei enää ihannoitu, vaan mekkojen vyötärölinja laskeutui lantiolle, jonka kohdalle vyöt ja nauhat solmittiin. Vyötärö hävisi kokonaan, ja ”kukkakeppityylistä” tuli suosittu. Suoraa linjaa korostettiin entisestään pystylaskoksilla, ja monissa mekoissa käytettiin miehustassa keskipaneelia, joka muistutti naisten pukeutumisessa 1700-luvulla muodissa ollutta stomacheria. Vuosikymmenen lopulla yleistynyttä androgynistä tyyliä kutsuttiin garçonneksi, ja sen mukaisia lyhyitä, väljiä ja suoraa charleston-mekkoja käytettiin niin arki- kuin juhla-asuina. Nämä mekot olivat hihattomia ja niiden helmat polvipituisia. (Harris 2000, 34; Mulvey 2008, 29 & 31-35.)

Kollaasi 1 1920-luvun mekkoja

Vaatteiden materiaaleina olivat yleisesti luonnonkuidut ja viskoosi, joka oli ainoa tuohon aikaan jo kehitetty tekokuitu. Arkivaatteiden valmistetukseen käytettiin jerseyä, silkkiä, twilliä, mohairia, kashaa ja viskoosia, jotka olivat materiaaleina käytännöllisiä. 1920-luvun selkeälinjaiset vaatteet olivat täydellinen pohja art deco -tyylisille geometrisille kuvioille, jotka olivat vuosikymmenen suosituimpia aiheita kankaan koristelussa. Modernismin aikakauden tyyliuunnat, kuten kubismi ja futurismi, innoittivat suunnittelijoita luomaan dynaamisia ja epätasaisia kuvioita kuten viivoja, spiraaleja, kartioita ja siksakkia. Geometristen kuvioiden ohella itämaisyyden ja Egyptin olivat kankaankuvioinnin innoittajina. Vaatteita koristeltiin runsaalla aplikoinnilla ja kirjonnalla, jossa käytettiin mm. helmiä, metallilankaa ja nauhoja. Juhlapuvut saattoivat olla jopa kauttaaltaan helmien ja paljettien peitossa, mutta arkipukuja somistettiin yksinkertaisemmin mm. laskoksilla ja saumakoristein. (Mulvey 2008, 19-26.)

4.2 1930-luku

Vuoden 1929 pörssiromahdus ja siitä seurannut maailmanlaajuinen lama vaikuttivat suuresti 1930-luvun pukeutumiseen. Muotisuunnittelijat joutuivat käyttämään halvempia materiaaleja, eikä naisilla ollut enää varaa ostaa ja teettää kalliita asuja. Jopa varakkaimpienkin täytyi noudattaa pukeutumisessa säästeliäisyyttä. Käytännöllisyys tuli entistä tärkeämmäksi arkivaatetuksessa. Urheilullisuutta ihannoitiin kuten edelliselläkin vuosikymmenellä, ja sen myötä laihduttuksesta ja auringonotosta tuli suosittuja, ja kauneus yhdistettiin erottamattomasti terveyteen. (Clarkson 2008, 37 & 42; Mendes & De La Haye 1999, 80.)

1930-luvulla pehmeämpi feminiininen muoto syrjäytti 1920-luvun suoran ja poikamaisen siluetin. Uusi tyyli oli hienovarainen, virtaviivainen, viettelevä ja sivistynyt. Vyötärö palasi oikealle kohdalle ja sen kapeutta korostettiin entisestään vyöllä. Helmat pitenivät ja ensimmäistä kertaa helman pituus vaihteli vuorokauden ajan mukaan: päiväasuissa se yletyi 35 cm lattiasta, iltapäiväasuissa 5 cm ja iltapuvut olivat aina maahan ulottuvia täyspitkiä. Mekkojen helmat olivat usein leveitä ja ne oli koristeltu laskoksin tai poimutuksin, jotka korvasivat muotolasokset.

Kollaasi 2 1930-luvun mekkoja

Kangas leikattiin usein vinoon langansuuntaan, jolloin vaate myötäili paremmin naisen muotoja. (Harris 2000, 46; Mendes & De La Haye 1999, 79; Clarkson 2008, 38.)

Arkipukeutumisessa mekkojen miehustaa saattoivat koristaa kauniisti laskeutuvat röyhelöt. Myös solmukekaulukset ja erilaiset isot rusetit miehustalla olivat suosittuja. Mekkojen pänteiden muotoon kiinnitettiin suurta huomiota ja niitä koristeltiin röyhelöin tai pykäreunalla. Hihat olivat usein hartioista istuvat ja alaspäin levenevät. Olkapäitä korostettiin aluksi koristeilla ja myöhemmin olkattoppauksin, levein kauluksin tai röyhelöhihojen avulla. Mekkoja somistettiin isoilla napeilla sekä leveillä vöillä, ja hansikkaat, erilaiset hatut ja pukukorut olivat suosittuja asusteita, joilla voitiin edullisesti muuttaa mekon ilmettä. (Clarkson 2008; Icons of 20th century fashion 1999, 44.)

Yleisiä materiaaleja mekoissa 1930-luvulla olivat villa, jersey ja lainekreppi, sekä puuvilla, jota alettiin käyttää alusvaatteiden lisäksi myös muiden vaatekappaleiden materiaalina edullisen hintansa vuoksi. Lisäksi ensimmäinen kaupalliseen käyttöön päässyt tekokuitu viskoosi oli erittäin suosittua. Painokuvioihin haettiin edelleen inspiraatiota art deco:sta. Graafiset kuviot, kirjaimet, käsin piirretyt ympyrät, geometriset pilkut ja kukkakuosit olivat yleisiä sekä kuvat esim. autoista, eläimistä ja tavallisista esineistä. Myös kirjontaa ja applikointia käytettiin arkistenkin mekkojen koristelussa. (Clarkson 2008.)

4.3 1940-luku

Toisen maailmansodan syttyminen 1939 oli suurin 1940-luvun pukeutumiseen vaikuttava tekijä. Sodan aikana (1939-1945) ja sen jälkeen kaikesta oli pulaa. Vaatteet yritettiin valmistaa käyttäen mahdollisimman vähän kangasta, koristeita ja nappeja, ja naisia neuvottiin muokkaamaan vanhoista vaatteistaan uusia. Vaatteet olivat kuitenkin hyvin tehtyjä, sillä niiden täytyi kestää useita vuosia, koska uusia ei ollut varaa hankkia. (Mulvey 2008, 61.)

1940-luvulla siluetti muuttui naisellisen runsaasta kovaksi ja kulmikkaaksi. Veistokselliset muodot olivat tulosta säännöstelystä. Karsitusta tyylikkyydestä tuli muodikasta, eikä koristeellisuudelle ollut enää sijaa pukeutumisessa.

1

2

3

4

Kollaasi 3 1940-luvun mekkoja

Kangasta käytettiin niukasti, jonka seurauksena helmat kapenivat ja lyhenivät polvipituisiksi. Asujen yleisilme oli jäykkä, ja vyötärö vain hieman kapeneva. Tämä hävitti pukeutumisesta naisellisuuden, ja vaatteet saivat vartalon näyttämään solakalta, mutta maskuliiniselta. (Mulvey 2008, 62.)

Vuosikymmenen linjakkaissa ja istuvissa mekoissakin heijastui sotilaallinen siluetti. Olkapäitä korostettiin olkatoppauksin, hameosassa oli tikattu vastalaskos edessä sekä takana, ja vyötäröllä nappeja ja kapea vyö. Vetoketjuja ei vaatteissa ollut ollenkaan sodan aikaisen säännöstelyn takia, ja tikkauksia, saumoja ja nappejakin sai käyttää vain tarvittaessa. Niiden käyttö koristeina oli kielletty. Säännöstelyn takia keksittiin jakun ja leningin yhdistelmä, koska naisilla oli yleensä varaa vain yhteen pukuun. Siinä oli edessä matalaan vyötärölinjaan asti ulottuva napitus, tyköistuva yläosa ja poimutettu tai laskostettu helma. Muodissa olivat myös paitamekot sekä viskoosileningit, joiden miehusta oli koristeltu poimutuksin ja kuro-ompelein. Leningin yläosa saattoi myös olla kie-taisumallinen. Mekkojen hihat olivat usein kapeita ja istuvia. Erityisen suosittuja olivat $\frac{3}{4}$ -hihat ja kangassäännöstelyjen myötä keksitty holkkihaha. Sodan jälkeen muotiin tuli vuonna 1947 Diorin ”New Lookin” myötä jälleen hyvin kapea vyötärö ja runsas alaosa, jota oli kuitenkin monien vaikea toteuttaa, sillä kankaiden säännöstely jatkui koko 1940-luvun. (Harris 2000, 60; Mendes & De La Haye 1999, 128; Mulvey 2008, 65.)

1940-luvulla vaatteita tuottavat tehtaot alkoivat valmistaa laskuvarjoja ja muita tarvikkeita armeijan käyttöön, ja monia materiaaleja, kuten villaa ja silkkiä, tarvittiin rintamalla. Tämän vuoksi useimmat 1940-luvun mekot on tehty viskoosista, rayonista, synteettisestä jerseyestä ja muista tekokuiduista. Lisäksi puuvilla- ja vakosametista tuli uusia leninkimateriaaleja. Vuonna 1938 keksitystä nailonista jatkokehittiin 1940-luvun lopulla helppohoitoinen kangas, joka sopi myös mekkojen materiaaliksi. Painokuoseissa suosittuja olivat kukka-aiheet, joita käytettiin paljon viskoosileningeissä. Myös sotaan liittyvät kuvat kuten lentokoneet, kartat ja liput, sekä tähdet, ruudut, raidat ja pilkut olivat yleisiä. Sodan päätyttyä kuviot muuttuivat isommiksi ja alkoivat jo enteillä 1950-luvun abstraktin geometrisia aiheita. (Mendes & De La Haye 1999, 104; Mulvey 2008, 61 & 71.)

4.4 1950-luku

1950-luvulla elintaso alkoi vähitellen nousta sodan jälkeisen pula-ajan loputtua. Tunnelma oli toiveikas ja onnellinen, ja naiset halusivat jälleen pukeutua ylellisiin ja feminiinisiin asuihin raadettuaan vuosia sodan aikana yksinkertaisissa työvaatteissa. 1950-luvun muoti jatkoi siitä, mihin 1930-luvun lopulla jäätiin, ja Diorin ”New Look” oli vuosikymmenen tunnusomaisimman tyylin esikuva. Amerikan ja rock ’n’ rollin vaikutus näkyi myös 1950-luvun pukeutumisessa, erityisesti nuorisomuodissa. (Baxter-Wright 2008, 85; Harris 2000, 73.)

Koko vuosikymmenen ajan oli yleisesti vallalla kaksi siluettia. Diorin ”New Lookin” mukaisessa tiimalasimallissa oli runsas kellohame, topattu povi ja kapeaksi kurottu vyötärö, jotka korostivat jälleen naisellisuutta äärimmäisellä tavalla. Toisessa siluetissa oli kellohelman sijaan kapealinjainen, polvipituinen kynähame, jossa oli takana laskos tai halkio helpottamaan liikkumista. Kuitenkin koko 1950-luvun ajan vaatteiden linja, vyötärön paikka ja helman pituus vaihtelivat tiheään tahtiin, ja vuosikymmenen aikana esiteltiin mm. A-, H- ja Y-linja, sekä säkki-, prinsessa-, tulppaani- ja trapetsihame. Nämä siluetit olivat nopeasti muuttuvia muoti-ilmiöitä, mutta ne tarjosivat enemmän valinnanvaraa naisten pukeutumiseen. (Baxter-Wright 2008, 85-87; Mendes & De La Haye 1999, 131.)

Koska vyötäröä korostettiin lähes jokaisessa 1950-luvun tyyllissä, sekä kapeiden että kellohelmaisten mekkojen kanssa käytettiin vyötä, joka oli tärkeä asuste. Vaatteissa suosittiin myös ylisuuria yksityiskohtia, kuten isoja saalikauluksia ja jättimäisiä, päällystettyjä nappeja. Mekkojen hihat olivat yleisesti ottaen melko kapeat ja olkapäiltä istuvat. Holkkihihat olivat erittäin suosittuja ja niissä saattoi olla leveä käänne. Hyvin yleisiä vapaa-ajan vaatetuksessa olivat myös paitamekot, jotka solmittiin vyötärölle vyöllä. (Baxter-Wright 2008; Skinner 2002.)

1950-luvulla vaatteiden massatuotanto alkoi kasvaa, ja toisen maailmansodan aikana kehittyneitä valmistusprosesseja alettiin hyödyntää vaateteollisuudessa. Tekokuidut kehittyivät nopeasti, ja markkinoille tuli uusia helppohoitoisia materiaaleja kuten akryyli, polyesteri, asetaatti ja elastaani. Nailonista alettiin valmistaa monikerroksisia kovetettuja alushameita, joita käytettiin kellohameiden ja kellohelmaisten mekkojen alla.

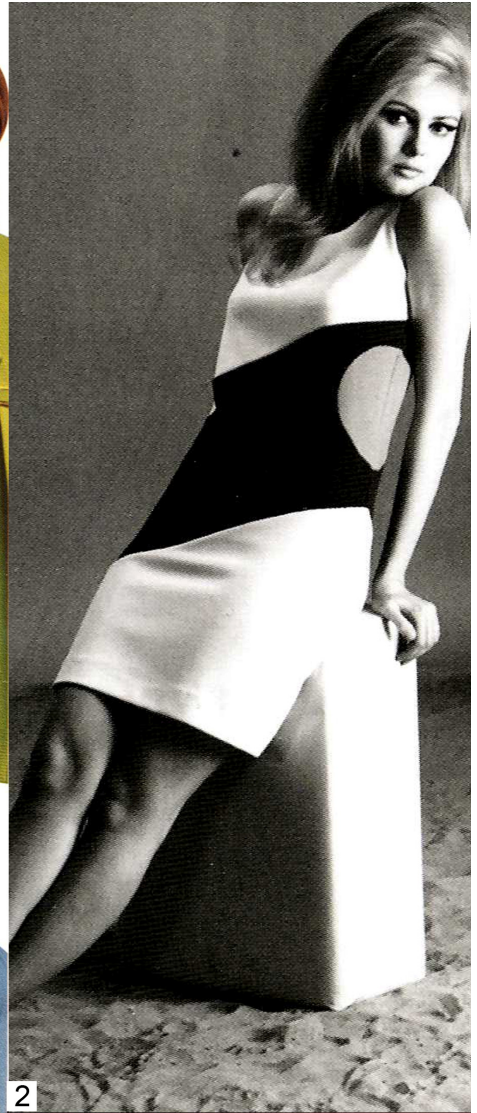
Kollaasi 4 1950-luvun mekkoja

Arkipukeutumisessa käytettävien mekkojen materiaaleina olivat usein erilaiset tekokuidut ja neulokset sekä puuvilla ja villa. Kankaiden painokuviot olivat mielikuvituksellisia ja tyylitellyn graafisia. Aiheina niissä olivat usein erilaiset kukkakuviot, ympyrät, kolmiot ja muunlaiset geometriset kuviot sekä monimutkaisemmat printit, joissa käytettiin esim. futuristisia atomikuvioita tai pieniä villakoiria. Helmikirjonnalla ja aplikaatiokuvioilla koristeltiin myös arkivaatteita. (Baxter-Wright 2008; Skinner 2002.)

4.5 1960-luku

1960-luku oli poikkeuksellinen muutoksien vuosikymmen muodissa ja pukeutumisessa. Ihmiset halusivat rikkoa rajoja, eikä enää muodollisen ja epämuodollisen pukeutumisen käsitteillä ollut merkitystä. Ihailtiin nuoruutta, ja 1920-luvulla muodissa ollut poikamainen tyyli tuli jälleen ajankohtaiseksi. Nuoriso- ja katu-
muodilla sekä pop-tähdillä alkoi olla suurempi vaikutus pukeutumiseen kuin huippusuunnittelijoilla. (Baxter-Wright 2008, 113; Harris 2000, 87.)

Vuosikymmenellä vallinnut siluetti oli hyvin selkeä ja yksinkertainen. Sen myötä naisten vaatteista tuli ensimmäistä kertaa historiassa mukavia ja helppokäyttöisiä. Vyötäröä ja naisellisia muotoja ei enää korostettu, vaan ihanteena oli hoikka ja muodoton poikamainen vartalo. Suosituin malli mekoissa oli A-linjainen, puolireiteen asti ulottuva suora mekko, joka laskeutui olkapäältä alas kolmion muotoisena. Näitä tunikamaisia mekkoja oli hihallisia ja hihattomia. Niiden yksinkertaista visuaalista ilmettä elävöittivät esim. kontrastivärein kantatut päántiet, helmat ja kädentiet, isot ylisuuret pyöreät taskut tai mekkoon leikatut aukot. Helmojen lyhennyttyä juuri takapuolen peittäväksi mini-malliksi, alettiin sen vastapainoksi suunnitella nilkkoihin asti ulottuvia maksimekkoja ja puolisääreen ulottuvia midimekkoja. Eripituisia vaatteita yhdisteltiin keskenään, ja asukokonaisuuteen saattoi kuulua esim. minishortsit midipituisen liivihameen alla ja pitkävartaiset saappaat, jolloin helman halkiosta vilkkuivat välillä paljaat reidet. Suosittuja olivat myös vartaloa myötäilevät neulosmekot, futuristinen ja minimalistinen avaruusajan muoti sekä vuosikymmenen lopulla muodin vastainen hippityyli, jossa yhdisteltiin kierrätettyjä ja etnisiä vaatteita. (Baxter-Wright t 2008, 119-132; Harris 2000, 88-89.)

Kollaasi 5 1960-luvun mekkoja

Tekokuitujen nopea kehitys jatkui edelleen 60-luvulla, ja polyesteristä oli kehitelty uusia helppohoitoisia kankaita, jotka olivat miellyttävän tuntuisia, eivätkä rypistyneet käytössä. Ne sopivat täydellisesti yksinkertaisten A-linjaisten mekkojen ja tunikojen materiaaliksi. Polyesterin lisäksi nailon ja muut tekokuidut sekä puuvilla olivat yleisiä materiaaleja mekoissa. Arkivaatteita alettiin myös valmistaa sametista, brokadista, satiinista ja pitsistä, joita aiemmin oli käytetty vain iltapuvuissa tai erikoistilanteissa. Samaa mekkoa saattoi siis käyttää päivällä töissä ja illalla juhlassa, mikä ennen ei ollut ollenkaan hyväksyttyä. Lisäksi muotisuunnittelijat ottivat käyttöön materiaaleja, kuten paperia, muovia ja metallia, joita ei ennen ollut käytetty vaatteissa. PVC:stä tulikin muoti-ilmiö, ja sitä käytettiin niin asusteissa kuin vaatteissa. (Baxter-Wright 2008, 135; Mendes & De La Haye 1999, 189-191.)

Vaatteiden yksinkertaiset muodot loivat täydellisen pohjan voimakkaille painokuvioille. Mustaa ja valkoista sekä kirkkaita kontrastivärejä käytettiin paljon. Kuviot olivat graafisia, ja niihin haettiin inspiraatiota op-taiteesta. Pallot, ruudut, raidat ja seeprakuvio muodostivat hypnoottisia optisia harhoja vaatteiden pinnalla. Tämän suuntauksen vastakohtaksi syntyivät 1960-luvun loppupuolella psykedeeliset painokuosit. Suunnittelijat hakivat inspiraatiota kuviointiin hippityylistä ja huumeekulttuurista. Riitasointuiset värit, erilaiset kukkakuviot ja kiemurat olivat kuin vaatteeseen kuvattu LSD-trippi. (Baxter-Wright 2008, 135-137; Harris 2000, 88.)

4.6 1970-luku

1970-luku jatkoi siitä mihin 1960-luvulla jäätiin ja vei muodin äärimmäisyyksiin asti. Vuosikymmen esitteli uusia pukeutumistyyliä, kuten punkin, glamrockin ja diskon. Ihmiset tulivat tietoisemmiksi maapallosta ja ympäristöstä, ja lentolippujen halvennuttua he pääsivät matkustelemaan helpommin, jolloin etniset ja folkloristiset vaikutteet pukeutumisessa lisääntyivät. Myös ihmisten kiinnostus menneiden vuosikymmenten pukeutumiseen, kierrätettyihin vaatteisiin ja käsitöihin kasvoi. (Harris 2000, 101; Kennedy 2008.)

Kollaasi 6 1970-luvun mekkoja

Vuosikymmenelle ei voi määrittää tyypillistä siluettia, koska pukeutumisen esikuvana oli katumuoti, jossa esiintyi monen pituisia ja mallisia asuja. Vaatteet olivat kuitenkin yleisesti ottaen rentoja, ja kerros- ja unisex-pukeutumisesta tuli erittäin suosittua. Muodikaimmat mekot olivat maksi- tai midipituisia, joiden hameosa oli A-linjainen ja yläosa istuva, tai mekko oli kietaisumallinen. Lisäksi muodissa oli pukeutua mm. kaftaaneihin ja flamencotyylyisiin mekkoihin, jotka edustivat etnistä tyyliä, sekä röyhelö- ja pitsikauluksisiin ”mummomekkoihin” ja empire-vyötäröisiin leninkeihin, jotka kuuluivat ”maaemomaiseen” tyyliin. (Harris 2000, 102; Kennedy 2008, 146-181.)

Vaatteissa käytettiin paljon luonnonmateriaaleja kuten puuvillaa ja villaa, ja erilaiset neuleet ja neulekankaat olivat hyvin modikkaita. Vaikka luonnonmukaista tyyliä ihannoitiin, myös tekokuidut olivat edelleen yleinen materiaali vaatetuksessa. Nahka ja farkku olivat erittäin suosittuja. Farkun sanotaan olevan 1970-luvun kangas. Sen suosiota vauhditti tuolloin unisex-tyyli. Painokuvioissa hyödynnettiin erilaisia kukkakuvioita ja luontoaiheita, sekä jo 1960-luvulla käytettyä geometrisyyttä ja raitoja. Yksityiskohdista tuli tärkeä osa vaatetta ja koristelussa käytettiin erilaisia kädentaitoja ja tekniikoita kuten kirjontaa, aplikointia ja tilkkutyötä (Kennedy 2008 146-181.)

5 VINTAGE-MEKKOJEN IÄN ARVELUA

Tutkielmassani olen perehtynyt asioihin, joiden avulla voi yrittää sijoittaa vintage-mekon tietylle vuosikymmenelle. Seuraavaksi koetan selvittää saamieni tietojen avulla neljän omistamani mekon ikää ja valmistusajankohtaa.

Mekoista ensimmäisen olen löytänyt roskalavalta (Kuva 1). Sen on valmistanut Herrala Oy, joka aloitti toimintansa vuonna 1951 ja jatkoi samalla nimellä vuoteen 1970 saakka. Tämä seikka rajaa siis mekon valmistusvuoden kahdelle vuosikymmenelle. Seuraavaksi onkin tarkasteltava mekon mallia ja materiaalia. Mekko on tehty villasta (30 %) ja dacronista (70%), joka on polyesterin kauppanimi. Dacron on kehitetty jo 1950-luvulla, joten materiaalin perusteella mekko voisi olla jo silloin valmistettu. Kuitenkin mekon suora ja vyötäröä korostamaton siluetti sijoittaisi sen mielestäni paremminkin 1960-luvulle. Ja lisäksi reilusti polven yläpuolelle ulottuva helma on enemmän 1960-luvun tyylinen, sillä 1950-luvulla helmat olivat polvipituisia.

Kuva 1 Mekko 1960-luvulta
(Nurkka 2010)

Kuva 2 Mekko 1950-luvulta (Nurkka 2010)

Myös seuraavan mekon (Kuva 2) olen löytänyt samalta roskalavalta kuin edellisenkin. Mekossa ei ole tuotelappuja, joten se on luultavasti itse tehty. Sen voi päätellä saumojen rakenteesta ja ompelujäljistä, esim. saumurihuollittelu puuttuu reunoista kokonaan. Saumojen ja mekossa olevan vanhan näköisen metallisen vetoketjun perusteella arvioin mekon olevan vintagea. Mekon materiaali on mielestäni luonnonkuitua, luultavasti puuvillaa. Se on hyvin kärkeän tuntuista ja nykypäivänä melkein pä sopimatonta vaatetuskaankaaksi. Materiaalien perusteella on vaikeaa määrittää mekon valmistusvuotta, joten mekon siluetti ja tyyli kertovat siitä paremmin. Se on hyvin tyttömäinen ja vyötäröä korostava, vaikka vyötärö ei olekaan erityisen kapea. Pituudeltaan mekko on polvipituinen. Näiden seikkojen perusteella voisin veikata mekon olevan 1950-luvulta. Vanha vetoketju, saumat ja hempeän sininen pallokuosi tukevat myös tätä arvelua.

Seuraavana arvioitava mekko (Kuva 3) on ostettu SPR:n Kontti-kierrätystavaratalosta. Se on merkkiä Annika of botnia/Juhani Hirvonen ja valmistettu Vaasassa. Teoksesta Kansakunnan vaatettajat selviää kyseisen yrityksen perustamisvuodeksi 1969, ja toiminta on jatkunut vielä ainakin 1980-luvun

Kuva 3 Mekko 1970-luvulta
(Nurkka 2010)

alussa. Mekko on siis luultavasti valmistettu 70-luvulla. Tätä tukee mekon, tyyli, printti ja materiaali. Mekko on valmistettu polyesterista, joka oli yleisesti käytössä ollut materiaali 70-luvulla. Myös romanttinen ja hiukan folkloristinen kukka-printti viittaisi kyseisen vuosikymmeneen. Mekko on siluutiltaan suora ja siinä on empirevyötärö. Juuri samanmalliset mekot olivat suosittuja 70-luvulla ja kuuluivat ”maaemomaiseen” tyyliin.

Viimeiseksi arvioitavan mekon (Kuva 4) olen löytänyt vanhoja huonekaluja ja antiikkia myyvstä liikkeestä. Se on merkkiä Toplady by Tiklas. Tiklas Oy on vanha suomalainen vaatetusalan yritys, joka toimi vuodesta 1945 vuoteen 1995 saakka. Teoksesta Kansakunnan vaatettajat selviää tämän lisäksi se, että vuonna 1964 Tiklas laajensi tuotantaan naistenvaatteisiin ja leninkiosasto otettiin käyttöön. Tämän vuoksi mekko on aikaisintaan voitu valmistaa 1960-luvun puolivälissä. Mekon materiaali on polyesteri ja se on siluutiltaan melko suora. Siinä on vyö, joka kiristetään vyötärölle korostamaan sitä hieman. Mekon tyyli ja geometrinen pallokuosi määrittäisivät sen valmistusajankohdan mielestäni 1960-luvun puolelle.

Kuva 4 Mekko 1960-luvulta
(Nurkka 2008)

6 POHDINTA

Kiinnostus vintagen keräilyä kohtaan ei ole viime vuosina osoittanut laantumisen merkkejä. Emme voi kuitenkaan tietää, onko vintagen arvostus vain ohimenevä trendi. Uskon kuitenkin vahvasti vanhojen vaatteiden kiinnostavan ihmisiä vielä vuosikymmenten jälkeen tässä massatuotantoa suosivassa yhteiskunnassa. Vintage-vaatteet ovat täydellinen vaihtoehto uniikkia tyyliä etsiville, eettisesti pukeutuville ja vanhojen vaatteiden nostalgiaa rakastaville. Täytyy vain toivoa, että laadukkaat vintage-vaatteet säilyvät käytössä, jotta niistä on iloa vielä vuosien päästä.

Ajan kuluessa vintage-sanan merkitys tulee varmasti muuttumaan. Jo nyt osa ihmisistä luokittelee 80-luvun vintageksi. Ei mene luultavasti kauan, kun koko 1900-luvun pukeutumista nimitetään tuolla samalla sanalla. Ja mitä oikeastaan jää jäljelle meidän ajastamme? Keräillääänkö 50 vuoden päästä esim. Jukka Rintalan iltapukuja tai jonkin suomalaisen vaateketjun, kuten Seppälän, tuotteita?

Tutkielman kirjoittaminen sai minut ymmärtämään enemmän vintage-vaatteita ja muodin historiaa keräilijän näkökulmasta. Sain itselleni paljon uutta tietoa mm. tekokuitujen käytön historiasta ja monista muista asioista, jotka auttavat keräilijää tunnistamaan vaateen vintageksi ja arvioimaan sen ikää. Lisäksi tietoni pukeutumisen ja muodin historiasta karttuivat. Eryyisen paljon opin uutta 1930- ja 1940-luvuista, joiden pukeutumista minun on ennen ollut vaikeaa erottaa toisistaan. Tutkielman avulla saamistani tiedoista on varmasti minulle hyötyä, jos kehitän ja jatkan vintagen keräilyä. Lisäksi tulevaisuuden haaveenani oleva second hand -liike hyötyy varmasti keräämästäni tiedosta.

Tutkielman tekeminen tuntui alussa todella raskaalta ja turhauttavalta, koska en ehtinyt keskustella aiheestani tarpeeksi opettajien kanssa ennen joululomaa. Jouduin miettimään aiheen rajausta ja tutkielman sisältöä yksin loman aikana ja hankkimaan aineistoa ilman neuvoja. Ennen ensimmäistä palaveria tammikuussa minusta tuntui, etten koskaan tulisi saamaan tutkielmaani valmiiksi. Kuitenkin

tammikuun ensimmäisessä palaverissa saamani positiivinen palaute loi minuun uskoa siitä, että selviäisin tehtävästä. Sen jälkeen tutkielman teko sujui kuin itsestään, ja minulle jäi siitä todella hyvä mieli. En olisi uskonut pystyväni työskentelemään näin ahkerasti ja innostuneesti koko kirjoitusvaiheen ajan. Koen onnistuneeni pitämään kiinni aikatauluista ja olen suoriutunut tehtävästä ilman viimehetken paniikkia ja kiirettä.

Ainoa asia, joka minua jäi harmittamaan tutkielmassa, on kyselyn toteuttaminen vintagen keräilijöille. Minun olisi pitänyt ryhtyä hankkimaan vastauksia paljon aikaisemmin ja etsiä enemmän keräilijöitä, jotta olisin saanut kyselyyn lisää vastaajia. Olisi ollut mukavaa käyttää vastauksien antamaa tietoa enemmän hyväksi. Vähäisestä vastaajamäärästä huolimatta sain kuitenkin hyviä vastauksia, joista oli minulle apua. Ne selvittivät minulle, miksi vintagen keräily kiinnostaa ihmisiä. Juuri tähän kysymykseen olinkin toivonut saavani mielipiteitä keräilijöiltä. Lisäksi lähes kaikki antoivat hyviä vinkkejä aidon vintagen tunnistamiseen.

7 LÄHTEET

Aikasalo, P. 2000. Seuratkaamme järkevää ja terveellistä muotia. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Almay, M. & Lappalainen, P. 1996. Kansakunnan vaatettajat. Porvoo: WSOY.

Baxter-Wright, E. 2008. 1950-luku & 1960-luku teoksessa Vintage fashion, Muodin vuosikymmenet. 2008. Helsinki: Otava.

Blue Velvet Vintage. <http://www.bluevelvetvintage.com/An-Insiders-Guide-to-Collecting-and-Wearing-Vintage-Clothing-sp-19.html> (Luettu 24.1.2010)

Butterfield, C. & Butterfield, M. 2008. Artikkele Ostajan opas teoksessa Vintage fashion, Muodin vuosikymmenet. 2008. Helsinki: Otava.

Buxbaum, G. 1999. Icons of fashion: the 20th century. München, Lontoo & New York: Prestel.

Clarkson, K. 2008. 1930-luku teoksessa Vintage fashion, Muodin vuosikymmenet. 2008. Helsinki: Otava.

Harris, C. 2000. Miller's collecting fashion and accessories. Lontoo: Miller.

Kennedy, S. 2008. 1970-luku teoksessa Vintage fashion, Muodin vuosikymmenet. 2008. Helsinki: Otava.

Koskennurmi-Sivonen, R. 2001. Helsingin muotialongit. Teoksessa Aav, M., Haavisto, R., von Kronning, M., Vekkeli, P. ja Viljanen E. (toim.) Visio ja taito: Suomalaisen muodin viisi vuosikymmentä. Helsinki: Taideteollisuusmuseo, 5-8.

Mendes, V. & De La Haye, A. 1999. 20th century fashion. Lontoo: Thames & Hudson Ltd.

Mulvey, K. 2008. 1900-29 & 1940-luku teoksessa Vintage fashion, Muodin vuosikymmenet. 2008. Helsinki: Otava.

Pöytäri, A. 1996. Keräilystä kokoelmaan: sosiologisia ja filosofisia näkökulmia keräilyyn. Jyväskylä: Paino Kopijyvä Oy

Rahiala, K. 1995. Onnellinen keräilijä. Hyvinkää: T-Print Ky.

Skinner, T. 2002. Fashionable clothing from the Sears catalogs: mid 1950s. Schiffer Publishing Ltd.

Slåen, A. 2007. <http://plaza.fi/ellit/muoti-ja-kauneus/muoti/helsingin-second-hand-helmet> (Luettu 24.1.2010)

KUVALÄHTEET

Valokuvat 1-4: Nurkka, J. 2010

Kollaasi 1:

Kuvat 1 & 3 Muodin vuosikymmenet s. 35 & 28

Kuva 2, 4 & 6 My vintage vogue. <http://myvintagevogue.com/1920s> (Luettu 24.1.2010)

Kuva 5 Buxbaum, G. 1999. Icons of fashion: the 20th century. München, Lontoo & New York: Prestel. s. 4

Kollaasi 2:

Kuvat 1-5 & 9 Muodin vuosikymmenet s.43 & 58

Kuva 6 Buxbaum, G. 1999. Icons of fashion: the 20th century. München, Lontoo & New York: Prestel. s. 44

Kuvat 7 & 8 My vintage vogue. <http://myvintagevogue.com/1930s> (Luettu 24.1.2010)

Kollaasi 3:

Kuvat 1 & 2 My vintage vogue. <http://myvintagevogue.com/1940s> (Luettu 24.1.2010)

Kuva 3 Walford, J. 2008 Forties fashion from siren suits to the new look. Lontoo: Thames & Hudson Ltd. s. 182

Kuva 4 Muodin vuosikymmenet s. 60

Kollaasi 4:

Kuvat 1 & 4 Skinner, T. 2002. Fashionable clothing from the Sears catalogs: mid 1950s. Schiffer Publishing Ltd. s. 6 & 11

Kuvat 2, 3, 5 & 6 My vintage vogue. <http://myvintagevogue.com/1950s> (Luettu 24.1.2010)

Kuva 7 Muodin vuosikymmenet. s. 86

Kollaasi 5:

Kuva 1 Smith, D. 1998. Fashionable clothing from the Sears catalogs: late 60s. Schiffer Publishing Ltd. s. 27

Kuvat 2 & 4 Muodin vuosikymmenet. s. 142 & 134

Kuva 3 & 5 My vintage vogue. <http://myvintagevogue.com/1960s> (Luettu 24.1.2010)

Kollaasi 6:

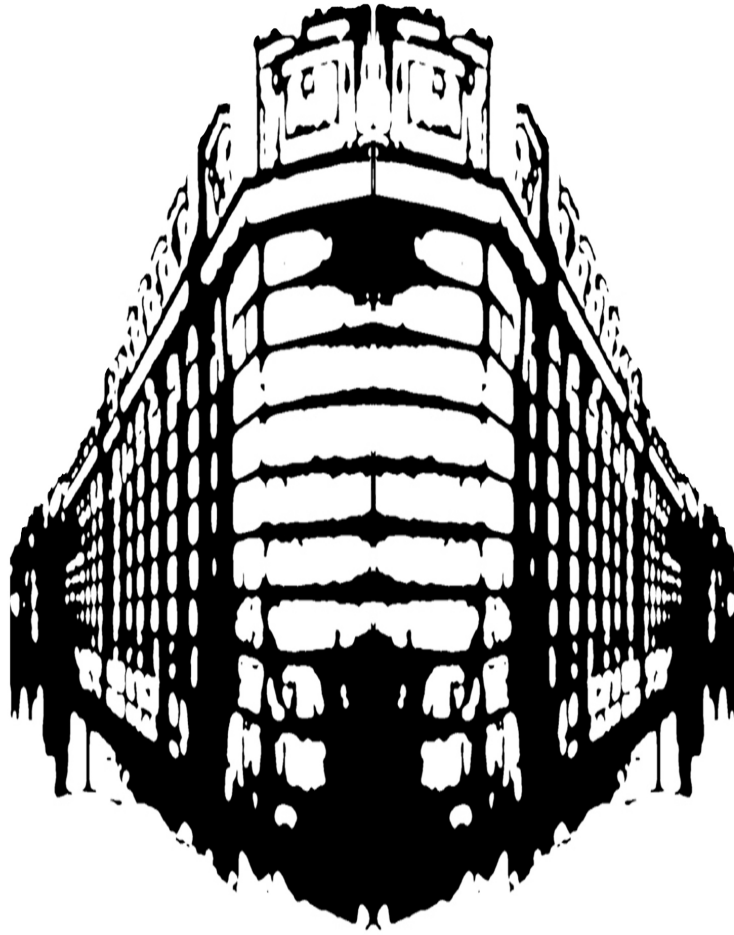
Kuvat 1 & 4 Skinner, T. 1998. Fashionable clothing from the Sears catalogs: late 70s. Schiffer Publishing Ltd. s. 72 & 26

Kuvat 2 & 3 Muodin vuosikymmenet s. 151 & 180

Saimaan Ammattikorkeakoulu
Kulttuuri, Lappeenranta
Muotoilun koulutusohjelma
Vaates
Minttu Hömppi
Opinnäytetyö 2010

Tvist it! - Mallisto muunneltavia mekkoja

TIIVISTELMÄ

Minttu Hömppi

Tvist it! - Mallisto muunneltavia mekkoja

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Kulttuuri, Muotoilun koulutusohjelma

Tekstiili- ja vaatetusalan suuntautumisvaihtoehto

Opinnäytetyö 2010

Ohjaajat: KM Susanna Pasanen, TaM Hanna-Kaisa Parikka, lehtori Tarja Talonpoika

Tutkielmassani käsittelin suomalaisten vintage-mekkojen keräilyä. Kartoitin keräilyn syitä, vintage-mekkojen ostopaikkoja sekä kokoelman hoitoon liittyviä asioita. Halusin tutkielmassani myös antaa tietoa siitä, kuinka vintage-mekon ikää ja valmistusvuosikymmentä voi yrittää määrittää. Tavoitteenani oli antaa vinkkejä aloittelevalle vintage-mekkojen keräilijälle.

Produktio-osuuden lähtökohtana oli suunnitella Tulevaisuuden vintage -vaatemallisto. Halusin luoda 2010-luvun pukeutumista kuvastavan modernin malliston, jonka tuotteita pidettäisiin 50 vuoden päästä keräilyharvinaisuuksina.

Suunnittelemani mallisto sisältää viisi muunneltavaa trikoomekkoa. Niistä jokaista voi pitää yllä ainakin kahdella eri tavalla, joten mallistossani on todellisuudessa moninkertainen määrä erinäköisiä mekkoja. Suunnittelin lisäksi mallistoon kaksi printtiä ja yhden kuosin. Ajatukseni oli tuoda yksinkertaisiin trikoomekkoihin kolmiulotteisuutta ja geometrisyyttä printtien avulla. Printit muokkasin ottamistani valokuvista, joihin olin kuvannut katujen ja talojen muotoja.

Avainsanat: vintage, keräily, muodin historia, vaatemallisto, suunnittelu, printti

ABSTRACT

Minttu Hömppi

Twist it! - Collection of Convertible Dresses

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Faculty of Fine Arts and Design

Specialization of Textiles and Fashion

Final Thesis 2010

Instructors: ME Susanna Pasanen, MA Hanna-Kaisa Parikka, senior lecturer Tarja Talonpoika

In my final thesis I studied collecting Finnish vintage dresses. I determined why people collect vintage clothes, where vintage dresses can be bought and how vintage dress collection should be treated. I also wanted to find out how the age of a vintage dress can be defined. I wanted to give tips for beginners who want to start collecting vintage dresses.

In my project I designed Future vintage collection. I wanted to create modern clothes which would be considered vintage after 50 years in 2060. My collection includes 5 dresses made of stretch jersey. They are all convertible and can be worn in many different ways. The dresses have very simple silhouettes. Geometrical shapes are made to the dresses by two prints and a pattern which I also designed for this project.

Key words: vintage, collecting, history of fashion, collection of clothes, designing, print

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	8
2 PRODUKTION ALKUASETELMAT	9
2.1 Produktion aiheen pohdintaa	9
2.2 Millainen mallisto olisi vintagea vuosikymmenten päästä?	10
2.3 Produktion aikatauluttaminen.....	11
3 MALLISTON IDEOINTI JA LUONNOSTELU.....	12
3.1 Ideakollaasit	12
3.2 Muotoilukokeilut luonnostelun tukena	14
3.3 Luonnosten karsiminen ja malliston idean synty	16
3.4 Tavoitteena mallisto muunneltavia mekkoja	16
4 MALLISTO.....	19
4.1 Drifting shapes -mekko	20
4.2 Shifting symmetries.....	22
4.3 Twisting pieces.....	24
4.4 Rolling lines.....	26
4.5 Turning curves.....	28
5 PRINTTI.....	30
5.1 Inspiraatiota digiprinttauksesta.....	30
5.2 Katuja kuvailemassa	33
5.3 Printin suunnitteluprosessi	34
5.4 Printtien ja kuosin toteutus.....	41
6 OHEISMATERIAALIN TUOTTAMINEN	42
6.1 Tuotekuvat.....	42
6.2 Mallistokansio.....	46
7 POHDINTA.....	47

1 JOHDANTO

Produktioni lähtökohtana oli Tulevaisuuden vintage -vaatemallisto, jonka tuotteita voitaisiin 50 vuoden kuluttua pitää arvokkaina keräilyharvinaisuuksina. Idean produktioniin sain tutkielmastani, jossa tutkin suomalaisten vintage-mekkojen keräilyä. Selvitin mm. miksi ihmiset harrastavat vintage-vaatteiden keräilyä ja mikä heitä niissä viehättää. Halusin tutkielmani antamalla tiedoilla luoda malliston, jossa yhdistyisivät asiat, jotka tekevät vintage-vaatteista mielenkiintoisia ja arvostettuja.

Tavoitteenani oli luoda kaupallinen mallisto, joka kuvastaisi 2010-luvun pukeutumista. Inspiraatiota mallistoon keräsin selailemalla muotilehtiä ja miettien, mitkä asiat tämän hetken pukeutumisessa ovat uusia ja ennen näkemättömiä. Halusin kuitenkin välttää luomasta mallistoa, joka pitäisi sisällään lyhytkestoisia trendejä. Tavoitteenani oli suunnitella moderneja, mutta ajattomia vaatteita, joita joku haluaisi pitää yllään vielä 50 vuodenkin päästä.

Malliston vaatteiden ohella suunnittelin printtejä ja kuoseja. Inspiroiduin valokuvamaisista suurista printeistä, joita tällä hetkellä näkyy paljon vaatetuksessa. Lisäksi minua kiinnosti kankaan maalaus. Printtejä varten muokkasin valokuvia puistosta ja kaupungin taloista.

2 PRODUKTION ALKUASETELMAT

2.1 Produktion aiheen pohdintaa

Produktion aiheen mietinnän aloitin vasta tutkielman ollessa melkein valmis. Minulle ei ollut aluksi ollenkaan selvää, mitä tulisin tekemään. Alkuperäinen aiheeni oli ollut mallisto, jonka pohjalta pystyisin aloittamaan oman tuotemerkin luomista. Mutta jouduttuani muuttamaan tutkielman aihetta, en enää tiennyt liittyisikö malliston suunnittelu millään tavalla tutkielmaani, kun nimenomaan halusin tutkielman ja produktion tukevan toisiaan. Jotta nämä olisivat yhteydessä toisiinsa, ajattelin ensin ratkaisseeni ongelman suunnittelemalla vaatemalliston, johon otan inspiraatiota jonkin vuosikymmenen muodista.

Koska olen aina ollut kiinnostunut kaupallisista mallistoista, joissa kuvastuu ajan henki ja trendit, en halunnut suunnitella liian ilmeistä vintageen inspiroimaa mallistoa. Ajatuksenani oli tuoda jonkin vuosikymmenen tyyli reilusti muunneltuna nykyaikaan. Suunnittelijat ottavat usein inspiraatiota menneiden vuosikymmenten pukeutumisesta omiin mallistoihinsa, ja siksi mietin, erotuisiko oma mallistoni muiden joukosta. Päädyin näiden pohdintojen jälkeen hylkäämään idean vintageen inspiroimasta mallistosta.

Toinen ideani oli kuuden iltapuvun kokoelma, jossa jokainen puku edustaa yhtä vuosikymmentä ja sen tyyliä. Tämä idea oli mielenkiintoinen, mutta se ei ehkä olisi ollut tarpeeksi haasteellinen suunnitella. Eikä se olisi ollut kaupallisen malliston suunnittelua, mikä oli ollut alkuperäinen haaveeni opinnäytetyötä varten. Tämän idean siis hylkäsin melko nopeasti.

Toteutettavan mallistoni idean keksin viimeisenä, mutta se sai eniten kannatusta opettajien ja opponenttini keskuudessa. Päätin siis suunnitella vaatemalliston, joka olisi tulevaisuuden vintagea, ja jonka tuotteet olisivat haluttuja keräilykappaleita 50 vuoden päästä. Tämä idean oli opettajien mielestä kiinnostava ja siinä oli uusi lähestymistapa suunnittelulle. Pidin itsekin ideaa parhaana vaihtoehtona, koska se liittyy tarpeeksi hyvin tutkielmaani. Tutkielman tiedoilla saan hyviä näkökulmia siihen, mitä nykyään arvostetaan vintage-vaatteissa ja millaisia vaatteita on säilynyt keräiltäväksi nykypäivään asti. Lisäksi suunnittelemani mallisto saa olla moderni, trendikäs ja kaupallinen, mikä on minulle tärkeää.

2.2 Millainen mallisto olisi vintagea vuosikymmenten päästä?

Aloitin malliston suunnittelun miettimällä, mitkä asiat pukeutumisessa ovat suosittuja juuri tällä hetkellä, ja mitkä näistä asioista olisivat sellaisia, jotka 50 vuoden päästä tekevät vaatteesta halutun keräilykohteen. Mietin myös uusia tekniikoita ja materiaaleja, joita on vasta alettu käyttää vaatetusteollisuudessa. Näistä muutamia mieleeni tulleita oli mm. kankaan laserleikkaus, uudenlaiset ”älykankaat” ja valokuvan digiprinttaus kankaalle. Selailin paljon kesän 2010 muotia esitteleviä lehtiä ja poimin niissä esitellyistä mallistoissa usein esiintyviä piirteitä. Minua miellyttivät erityisesti erilaiset laskostukset ja vaatteiden kolmiulotteisuus. Niiden rinnalla selkeät modernit ja minimalistiset muodot olivat myös kiinnostavia.

Halusin karsia pois lyhytaikaiset trendit, jolle ehkä tulevaisuudessa naurettaisiin yhtä paljon kuin 80-luvun vyölaukuille nykyään. Rajasin mallistoni keskittymään klassisiin ja ajattomiin vaatteisiin, jotka kestävät aikaa ja näyttävät tyylikkäältä vielä vuosikymmenten päästä.

Pohdin myös paljon, millaisia asioita nykyään arvostetaan vaatteissa. Ekologisuus oli ensimmäinen mieleeni tullut asia. En kuitenkaan halunnut ottaa tätä malliston kantavaksi ideaksi, koska olen jo aikaisemmin suunnitellut mallistoja tältä pohjalta. Ekologisuuden rinnalla vaateen kestävyys on kuluttajalle tärkeää. Se myös liittyy läheisesti ekologisuuteen, sillä kestävästä ja laadukkaista materiaaleista valmistetut vaatteet säilyvät hyväkuntoisina ja käyttökelpoisina kauan ollen näin ekologisista. Päätin siis kiinnittää huomiota materiaalien valintaan ja suunnitella malliston laadukkaista ja käyttöä kestävästä kankaista.

Ekologisuutta pohtiessani tuli mieleeni myös vaateen muunneltavuus. Sen lisäksi, että malliston vaatteita voi mutkattomasti yhdistellä toistensa kanssa uusiksi asukokonaisuuksiksi, sain idean suunnitella mallistoon muutaman vaateen, joita itsessään pystyy muokkaamaan ja pitämään päällä monilla eri tavoilla, esim. kääntämällä ne toisinpäin tai irrottamalla niistä osia.

En alkuvaiheessa halunnut vielä määritellä malliston kokoa tai sen sisältämiä tuotteita vaan halusin lähteä vapaasti suunnittelemaan. Olin jo kuitenkin päättänyt mallistoni sisältävän laskostuksia, kolmiulotteista pintaa ja geometrisuutta. Pehmeiden laskostettujen vaatteiden rinnalle halusin teräviä kulmia sisältäviä räätälöityjä asuja. Lisäksi halusin mallistoon hyvin yksinkertaisia ja minimalistisia osia, joihin voisi painaa suurta ja näyttävää printtiä. Opponentini mielestä tässä oli paljon erilaisia tyytlejä, joiden yhdistäminen voisi olla vaikeaa, mutta itse pidän haasteista, enkä halua pelata varman päälle. Ja ainahan jotakin saattaa karsiutua pois suunnitteluprosessin aikana ja lopputulos voi olla jotain, mitä ei alussa edes voinut kuvitellakaan.

2.3 Produktion aikatauluttaminen

Produktio käynnistyi aikataulun suunnittelemisella. Tämä osoittautui hankalaksi, koska en tuolloin vielä oikeastaan ollut kunnolla selvillä siitä, mitä todellisuudessa tekisin, kuinka laaja mallisto olisi ja kuinka monta asukokonaisuutta toteuttaisin. Halusin jättää malliston suunnittelemiselle tarpeeksi aikaa ja päädyin siihen, että minulla oli neljä viikkoa aikaa ideointia ja luonnostelua varten, ja neljännen viikon lopulla tulisi päättää malliston tuotteet ja valmistettavat asukokonaisuudet.

Toteutettavien vaatteiden lisäksi halusin tehdä mallistokansion, jota varten täytyi piirtää kaikista tuotteista taso- ja esityskuvat. Päätin tehdä piirroksot ja mallistokansion ilmeen suunnittelun jo ennen vaatteiden ompelun aloittamista. Näin saisin joitain asioita valmiiksi ja pystyisin keskittymään täysipainoisesti ompeluun. Projektin loppuvaiheessa suunnittelin kokoavani valmiista materiaaleista kansion melko lyhyessä ajassa.

Kaavoitukselle, työjärjestyksille ja ompelulle jätin neljä viikkoa aikaa ja päätin toteuttaa tänä aikana kolme asukokonaisuutta. Ajattelin tehdä yhden valmiiksi alusta loppuun ja siirtyä vasta sitten toteuttamaan seuraavaa. Tällä tavoin saisin nopeammin aikaan valmiita tuotteita ja näkisin edistyväni. Olen huomannut oman motivaationi kannalta olevan tärkeää, että minulla ei ole keskeneräisenä useita asioita samaan aikaan, koska tällöin minulle tulee tunne siitä, etten osaa valita mihin kohdistaisin energian, enkä näin ollen saa mitään aikaiseksi. Siksi ajattelin ompeluprosessin sujuvan nopeammin keskittyessäni kerralla yhteen asukokonaisuuteen.

Produktion edetessä aikataulu tuli kuitenkin muuttumaan paljon ja tein myöhemmin uuden päiväkohtaisen aikataulun. En ole koskaan tehnyt niin tarkkaa suunnitelmaa ajankäytöstä ja olinkin hyvin ylpeä aikaansaannoksestani. Onnistuin pysymään aikataulussa aluksi erittäin hyvin, mutta loppua kohden tuli kuitenkin kiire ja huomasin, etten ollutkaan tehnyt kaikkea tarpeeksi ajoissa. Produktio kuitenkin eteni mielestäni hyvin ja ilman suurempia ahdistuksia. Onnistuin keskittymään kerralla yhteen suurempaan kokonaisuuteen ja siirryin sen toteutettuani eteenpäin, kuten olin alun perinkin suunnitellut.

3 MALLISTON IDEOINTI JA LUONNOSTELU

3.1 Ideakollaasit

Aloitin malliston tuotteiden ideoinnin keräämällä mielenkiintoisia kuvia inspiraatioksi. Minulle on aina ollut tärkeää saada paljon kuvia ja visuaalisia ärsykeitä, joiden pohjalta aloitan uuden malliston suunnittelun. Keräämistäni kuvista tein kollaaseja, jotka selkeyttivät omia ajatuksiani. Koska pidän erittäin paljon kollaasien teosta, tein niitä tällä kertaa useita mm. malliston muotokielestä (Kuva 1), värimaailmasta (Kuva 2) ja printeistä (Kuva 3). Niitä tehdessä pääni sisäiset ideat järjestyivät ja malliston kokonaisuus alkoi hahmottua minulle.

Kuva 1 Ideakollaasi malliston muotokielestä

Kuva 2 Ideakollaasi malliston värimaailmasta

Kuva 3 Ideakollaasi malliston printistä

3.2 Muotoilukokeilut luonnostelun tukena

Kollaasien jälkeen luonnostelin hyvin vapaalla kädellä piittaamatta, siitä näyttävätkö piirustukseni aidoilta ja ymmärrettäviltä. Tärkeää vain oli saada aluksi ideoita paperille. Koska olin päättänyt mallistoni sisältävän paljon laskostettuja ja kolmiulotteisia rakenteita, ajattelin muotoilun olevan hyvä apuväline luonnostelussa, koska sillä tavalla näkee heti, miltä vaate näyttää oikeasti. Lisäksi muotoillessa pääsee kokeilemaan erilaisten materiaalien käyttäytymistä omissa suunnitelmissa. Aluksi muotoilin vaatteita, joita olin jo luonnostellut paperille ja kokeilin tällä tavoin, toimisiko ideani kolmiulotteisena. Muotoilin myös vaatteita ja vaatteiden yksityiskohtia sillä hetkellä mieleeni tulleiden ideoiden pohjalta. Huomasin, että mitä enemmän muotoilin, sitä enemmän uusia ideoita alkoi syntyä.

Aluksi tein paljon kokeiluja laskeutuvan trikookankaan avulla. (Kuvat 4-6) Yritin hakea vartalon eri kohtiin syntyviä laskostuksia ja pussituksia. Pidin aikaansaannoksistani niiden pehmeiden muotojen ja yksinkertaisuuden takia. Trikookankaalla tehdyt kokeilut onnistuivat mielestäni hyvin ja antoivat paljon uusia ideoita luonnosteluun. Koska olin päättänyt mallistoni sisältävän geometrisiä ja kolmiulotteisia muotoja, tein myös kokeiluja, joissa nämä näkyisivät. Muotoilin mm. syviä laskoksia ja kulmikkaan hameen. (Kuvat 6-9)

Muotoilukokeilujen jälkeen siirryin luonnostelemaan vaatteita ihmishahmon päälle. Tällä tavoin pystyin paremmin miettimään vaatteiden mittasuhteita, ja aluksi paperilla mielestäni kamalat tasokuvamaisina piirretyt vaateideat alkoivatkin näyttää paremmilta. Hain luonnoksiin inspiraatiota muotoilukokeiluista, ideakollaaseista ja muotilehdistä. Tässä vaiheessa tuntui kuin olisin miettinyt jatkuvasti tulevaa mallistoani. Saatoin saada yllättäen jonkin idean jopa keskellä yötä, jonka takia osa näistä ideoista ei koskaan päätynyt paperille saakka.

Kuva 4

Kuva 5

Kuva 6

Kuva 7

Kuva 8

Kuva 9

Aluksi luonnostelu tuntui kuitenkin todella vaikealta, ja oli hankalaa saada aikaan mitään, joka olisi vielä kymmenen minuutin kuluttuakin näyttänyt mielestäni hyvältä. Koin tässä vaiheessa pientä tuskastumista ja ahdistusta, ja mietin, olenko valinnut mallistolleni täysin väärän lähtökohdan ja ideamaailman. Pidin tämän takia muutaman päivän tauon luonnostelussa, ja katselin paljon kuvia lehdistä. Seuraavan kerran aloitettuani luonnostelun sain aikaan paljon minua miellyttäviä ja mielestäni trendikkäitä vaatteita ja asukokonaisuuksia. (Kuva 10)

3.3 Luonnosten karsiminen ja malliston idean synty

Käännekohta mallistoni suunnittelussa oli ensimmäinen tapaaminen ulkopuolisen ohjaajani kanssa. Hän kiinnostui erityisesti luonnostelemistani yksinkertaisista mekoista, jotka sopivat monelle erilaiselle vartalotyypille. Hän ehdotti minun jättävän kokonaan kolmiulotteisia muotoja sisältävät vaatteet pois mallistosta, ja suositteli minun mielummin tuovan yksinkertaisiin mekoihin kolmiulotteisuutta printin avulla. Hänen näkemyksensä ja mielipiteensä kuulostivat minusta todella hyviltä, sillä luonnostelun myötä olin alkanut ymmärtää kovien geometrinen muotojen olevan minulle melko vieraita. Pehmeät muodot ja laskeutuvat kankaat olivat antaneet minulle paljon enemmän ideoita, ja nämä tuntuivat sopivan minulle paremmin. Olinkin siksi hyvin tyytyväinen, että joku toinen ihminen oli tämän huomannut, ja ehdotti minulle mallistoni muotokielen karsimista. En nimittäin ehkä itse olisi pystynyt tätä ideoiden hylkäästä tekemään.

Valitsimme ohjaajani Hanna-Kaisa Parikan kanssa luonnoksistani kolme mekkoa jatkokehittelyyn. (Kuva 11) Lisäksi näin jo heti yhden paidaksi suunnittelemani vaateen mekkona, jonka halusin ehdottomasti mukaan mallistoon. Päätimme mallistoni sisältävän yksinkertaisia mekkoja, joihin tulisi suuri geometrinen printti. Ohjaajani ehdotti, josko malliston mekkoja voisi saada myös yksivärisinä, mikä lisäisi malliston monimuotoisuutta ja mielenkiintoisuutta. Lisäksi hän kertoi, että olisi hienoa, jos pystyisin toteuttamaan kolmen mekon sijasta kuusi, jokaista mallia sekä printillä että yksivärisenä. Tämä kuulosti minusta hyvältä ja mahdolliselta idealta toteuttaa, sillä jo siinä vaiheessa tiesin mekkojen tulevan olemaan yksinkertaisia ja nopeita ommella.

3.4 Tavoitteena mallisto muunneltavia mekkoja

Yksi kolmesta mallistooni valitusta mekosta oli hupullinen, jonka voi kääntää ympäri, jolloin hupusta tulee löysä avonainen pääntie. Tämän mekon olin piirtänyt jo luonnostelun alkuvaiheessa, ja se sisälsi idean muunneltavasta vaatteesta. Mielestäni mekossa oli juuri sitä jotakin, jota tahdoin mallistoni edustavan. Sen innoittamana päätin suunnitella malliston mekkoja, joista jokaista voisi pitää päällä ainakin kahdella eri tavalla.

Kuva 10 Luonnoksia mallistoa varten

Kuva 11 Ensimmäisessä luonnosten karsinnassa valitut mekot

Ohjaajani mielestä idea kuulosti hyvältä, joten jatkoin vielä luonnostelua piirtämällä lisää uusia mekkoja ja muokkaamalla vanhoista luonnoksista muunneltavia vaatteita. Tässä vaiheessa ideoita syntyi lisää helposti ja sainkin pian kasaan kahdeksan mieleistäni mallia, joista kaksi karsiutui loppujen lopuksi pois mallistosta. (Kuva 12)

Tässä vaiheessa olin todella tyytyväinen suunnittelemaani mallistoon. Henkilökohtainen ohjaajani oli saanut minut ymmärtämään, ettei malliston tarvitse sisältää kymmenittäin vaatteita. Hänen mielestään jo muutaman mekon mallisto olisi ollut riittävä. Ohjaajan avustuksella olin suunnitellut malliston, joka koostui kuudesta mekosta. Koska mekot ovat kaikki muunneltavia ja niitä voi pitää päällä monella eri tavalla, mallistoni on todellisuudessa paljon laajempi. Produktion loppuvaiheessa karsin mallistosta vielä yhden mekon pois, koska se ei tuntunut enää siihen sopivan.

Kuva 12 Luonnostelun toisessa vaiheessa syntyneitä muunneltavia mekkoja

4 MALLISTO

Mallistoni Tvist it! koostuu viidestä muunneltavasta trikoomekosta. Ne ovat malleiltaan väljiä ja sopivat näin ollen monen kokoisella ja malliselle vartalolle. Jokaista mekkoa on saatavilla mustana yksivärisenä ja luonnonvalkoisena mustalla printillä.

Alun perin ajatuksenani oli käyttää mallistossa laadukkaita materiaaleja. Suomalaisten trikookutoimien minimi-tilausmäärät kuitenkin pakottivat minut ostamaan kankaat tavallisesta kangas-kaupasta. Mekkojen materiaaliksi olin suunnitellut viskoosi-elastaanitrikoota, mutta toteuttamistani mustissa mekoissa olen käyttänyt materiaalin hankinnan aiheuttamien ongelmien takia puuvilla-elastaanitrikoota. Materiaalina se ei ole yhtä laskeutuvaa kuin viskoositrikoo. Huomasin sen myös takertuvan itseensä laskoksien kohdalla, jonka vuoksi se ei mielestäni ole sopiva materiaali mallistooni. Jälkikäteen ajateltuna oli hyvä valmistaa mekot kahdesta eri materiaalista, sillä pystyin näin toteamaan niiden soveltuvuuden käyttötarkoitukseeni.

Malliston vaatteiden toteutuksessa yritin tulevaisuutta ajatellen valita sellaisia saumarakenteita ja reunahuolitteluja, jotka olisivat yksinkertaisia ja nopeita toteuttaa tarvittaessa tavallisella ompelukoneella ja saumurilla. Mallien suunnittelussa ja kaavoituksessa pyrin välttämään turhia saumoja ja esimerkiksi yhdessäkään mekossa ei ole istutettua hihaa, minkä takia kaikki malliston tuotteet ovat nopeita valmistaa. Kaavoituksen pohjana käytin varastokoon C38 kaavoja, mutta mielestäni vaatteet sopivat hyvin monen kokoiselle. Tulevaisuudessa olenkin ajatellut valmistaa mekkoja korkeintaan kahdessa eri koossa.

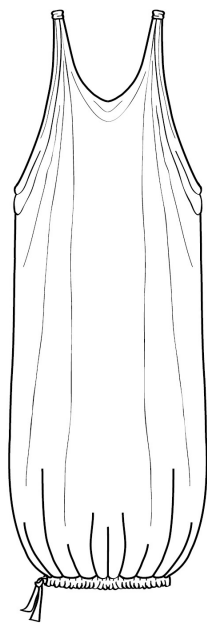

Kuva 13 Tvist it! -malliston logo

4.1 Drifting shapes -mekko

Drifting shapes on malliston muunneltavin mekko. Se on nilkkoihin asti ulottuva, mutta mekon helman voi nostaa kaksinkerroin vyötärölle joko alle tai päälle. Helman ollessa käännettynä itsensä päällä voi sen nostaa myös rintojen alle empirevyötäröiseksi tai aivan ylös asti rintojen yläpuolelle. Mekon olkaimillakin on mahdollisuus muuttaa sen ilmettä pitämällä niitä joko ristissä tai suorana. Olkaimissa on lisäksi niitä kasaan kurovat lenkit, joiden paikkaa voi vaihdella, mikä tuo vielä lisää muunneltavuutta mekkoon.

Mekon toteutuksessa haastavinta oli keksiä saumaratkaisut, jotka näyttäivät hyviltä myös nurjalta puolelta, jotta helman kääntäminen itsensä päälle olisi mahdollista. Onnistuin tässä kuitenkin mielestäni hyvin ja helma on myös nurjalta puolelta siisti. Aluksi olin ajatellut laittaa mekon helmaan kuminauhan, mutta päädyin kuitenkin mekon kanssa samasta kankaasta tehtyyn nauhaan, jolle tein helmaan kujan. Tämä osoittautui hyväksi ratkaisuksi, sillä näin mekkoa pystyy pitämään monen kokoiset ihmiset. Nauhan pituutta on helppo säädellä, ja näin ollen mekon helman voi kääntää ja nostaa haluamalleen kohdalle vartaloa.

Kuva 14

Kuva 15

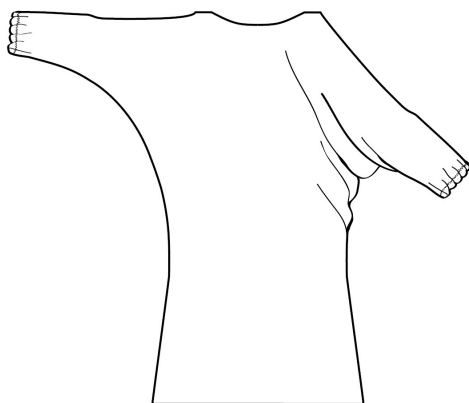

Kuva 16

4.2 Shifting symmetries -mekko

Shifting symmetries on polvipituinen mekko, jossa on löysät kimonohihat. Niiden yläreunassa on kolme aukkoa, joista jokaista voi käyttää pääntienä. Jos pään työntää läpi keskimmäisestä aukosta, mekko asettuu päälle symmetrisesti paljastaen olkapäät reunimmaisista aukoista. Pään voi kuitenkin työntää kummasta tahansa reunimmaisestakin aukosta, jolloin toisen käden puolelle laskeutuu paljon kangasta luoden suuria laskoksia ja volyyymiä. Lisäksi mekkoa on mahdollista pukea laittaen pää läpi kummastakin reunimmaisesta aukosta, jolloin aukkojen väliset olkaimet menevät ristiin.

Tämän mekon kaavoitus onnistui ensimmäisellä yrittämällä ja sain heti yläosaan sopivan väljyyden. Huomasin kuitenkin ongelman hihoissa, kun mekkoa piti päällä niin, että pääntienä toimi reunimmainen aukko. Tuolloin toinen hiha tuli liian pitkäksi ja valahti helposti peittämään koko käden. Tämän vuoksi harkitsin kuminauhan ompelua hihansuihin, mutta päädyin kuitenkin tekemään niihin nauhakujat. Se tuntui paremmalta ratkaisulta, koska hihansuut asettuvat käsi-varren eri kohtiin riippuen siitä, kuinka mekon pukee päälle. Nyt nauhojen avulla hihansuiden väljyyttä voi helposti muunnella itselleen sopivaksi.

Kuva 16

Kuva 17

Kuva 18 ▶

4.3 Twisting pieces -mekko

Twisting pieces -mekko ei ole koskaan yllä väärin päin. Huppuosaa voi pitää edessä, jolloin se muodostaa löysän ja avoimen päntien. Kääntäessä mekon toisinpäin se paljastaa selän, ja halutessa hupun voi vetäistä päähänsä. Mekko on minimittainen ja malliltaan kaikkein niukin.

Aluksi tein mekosta barbille sopivan pienoisversion, jonka avulla pystyin näkemään paljonko kangasta huppuun tarvitaan, jotta sen voi vetää pään ylle. Mekon kaavoituksessa oli haastavaa saada hupusta oikean mallinen. Sen täytyi näyttää hyvältä sekä nostettuna peittämään pään että roikkuessa mekon etu- ja takapuolella. Jouduinkin muutamaan kaava useaan kertaan ja ompelamaan mekkoon kiiloja, joilla sain siihen haluamaani muotoa ilman, että koko vaatetta täytyi ommella uudestaan. Lopulta onnistuin kuitenkin saamaan toimivan kaavan, ja valmis mekko näyttää mielestäni erittäin onnistuneelta.

Kuva 19

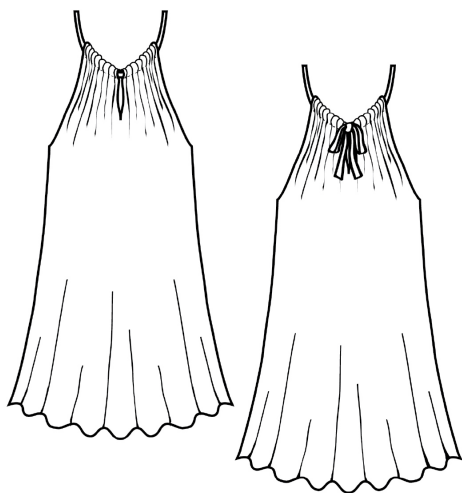

Kuva 21

4.4 Rolling lines -mekko

Rolling lines -mekon muunneltavuus perustuu sen kahden kokosiin kädenteihin. Mekon voi pukea päällensä valiten isommat tai pienemmät kädentiet, jolloin samalla selkään ja etukapaleelle muodostuu halkio. Mekon muunneltavuutta lisäävät olkaimet, jotka on tehty yhdestä nauhasta. Sen pituutta voi säädellä, jolloin mekon päntie laskeutuu alemmas tai vaihtoehtoisesti nousee jopa kaulalle saakka.

Tätä mekkoa en toteuttanut, mutta uskon sen olevan melko yksinkertainen kaavoittaa ja ommella. Mekon malli on mielestäni selkeä ja klassinen, mutta siitä tekee mielenkiintoisen ja modernin sen muunneltavuus. Uskoisin mekon olevan ostajalle turvallisin vaihtoehto verrattuna malliston muihin mekkoihin, jotka ovat malleiltaan rohkeampia.

Kuva 22

Kuva 23

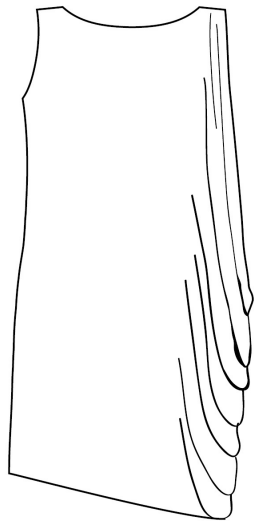

Kuva 24

4.5 Turning curves -mekko

Turning curves on moderni versio perinteisestä kotelomekosta. Sen toinen kädentie on todella suuri ja löysä, jolloin mekon sivulle muodostuu kauniita laskoksia. Mekko muuntuu muistutamaan kietaisumallista mekkoa kääntämällä laskososan vartalon ympärille. Laskokset saa pysymään kietaituina mekkoon kuuluvalla kangasvyöllä.

Mekko ei kuulunut toteutettavien joukkoon, mutta tein laskososasta muotoilukokeilun tuotannon alkuvaiheessa. Muotoillessa sain jo käsitystä siitä, kuinka mekko tulisi kaavoittaa haluttujen laskosten aikaansaamiseksi. Tästä syystä luulenkin kaavoituksen olevan melko helppoa. Mekon ompelu käy nopeasti, sillä siinä on vain sivu- ja olkasaumat. Toteutuksessa olen miettinyt ongelmaksi muodostuvan lähinnä vyön kiinnitys mekkoon kietaitaessa laskoksia vartalon ympärille.

Kuva 25

Kuva 26

Kuva 27

5 PRINTTI

5.1 Inspiraatiota digiprinttauksesta

Selaillessani kevään ja kesän 2010 muotilehtiä huomasin niissä esiintyvän paljon suuria valokuvamaisia printtejä ja tällä hetkellä trendikkäitä hypnoottisia printtejä. Tein printti-ideoista kollaaseja ja hahmottelin mielessäni printin ulkomuotoa. (Kuva 27) Aluksi ajatuksenani oli tehdä suuri printti käyttämällä painotekniikkana digiprinttausta. Tämä olisi kuitenkin tullut todella kalliiksi toteuttaa, joten hylkäsin idean, ja päätin toteuttaa printin itse valotetun seulan avulla. Päätöstäni tuki myös se, että käsin painettu kangas varmasti lisää vaatteiden arvoa tulevaisuudessa, jolloin digiprinttauksesta tulee yleisempää ja edullisempää toteuttaa.

Kuva 28 Ideakollaasi printistä

Lähtökohtanani oli printti, jossa olisi yhdistettynä esittävää kuvaa ja abstraktia kankaan maalausta. Muokkasin kuvankäsittelyohjelmalla muutamaa mielenkiintoista valokuvaa, jotka olin ottanut Lontoossa käydessäni. Tein jokaisesta erilaisia ja erivärisiä versioita. Erityisesti minua kiinnosti Hyde Park -puistossa otettu valokuva, jossa on hieno syvyysvaikutelma. (Kuvat 29-33) Jotakin samankaltaista kolmiulotteisuutta päätin printin sisältävän. Esittelin muokattuja kuvia opettajille ja opponentilleni, ja heidän mielestään kuvat olivat hienoja ja idea kolmiulotteisesta printistä kuulosti hyvältä. Kerroin heille miettineeni puistomaiseman ohella kaupungin talojen ja katujen käyttöä printin aiheena. Heistä rakennukset sopivat paremmin tähän tarkoitukseen, ja tarjoaisivat enemmän kolmiulotteisia muotoja. Omasta mielestäni kaupunkimaiseman tai kadun tuominen printtiin oli kiinnostava ajatus. Keskustelin printti-ideoistani myös ulkopuolisen ohjaajani kanssa, joka hänkin oli kyseisen idean kannalla.

Kuva 29

Kuva 30

Kuva 31

Kuva 32

Kuva 33

5.2 Katuja kuvailemassa

Hylättyäni puistovalokuvan yritin etsiä Lontoossa otetuista kuvista taloja ja katuja sisältäviä otoksia. En kuitenkaan onnistunut löytämään kovinkaan mielenkiintoisia kuvia, joten päätin ottaa uusia mennessäni talviloman aikana Helsinkiin. Kiertelin Helsingin katuja kameran kanssa muutaman tunnin ajan ja otin valokuvia taloista ja kaduista. Yritin saada kuviin kolmiulotteisuutta kuvaamalla mm. talojen nurkkia ja ottamalla kummallisia kuvakulmia. Lisäksi halusin ottaa puistokuvan kaltaisen kuvan kadusta, jossa olisi samanlainen syvyysvaikutelma. Tämä osoittautui hankalaksi, sillä oli vaikeaa löytää katu, jota pystyi kuvaamaan seisomatta keskellä autotietä. Onnistuinkin kuitenkin saamaan yhden toivotunlaisen otoksen. Otin kaiken kaikkiaan 72 valokuvaa, joista valitsin 16 minua inspiroivaa kuvaa. (Kuvat 34-36)

Kuva 34

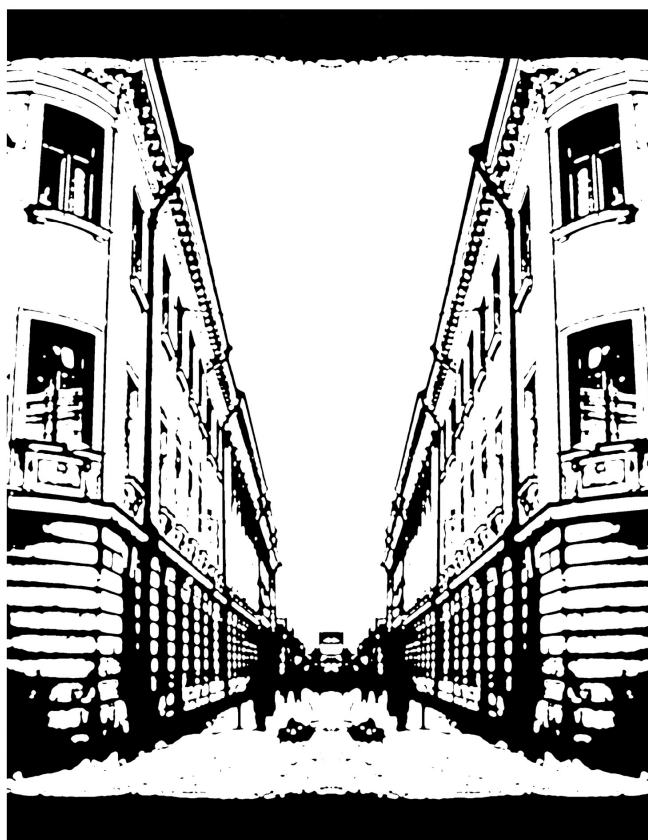
Kuva 35

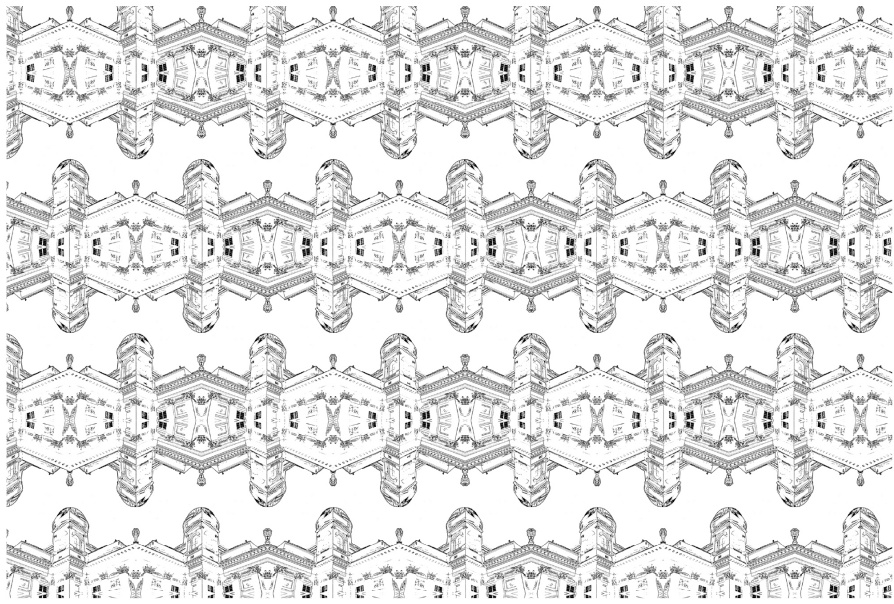
Kuva 36

5.3 Printin suunnitteluprosessi

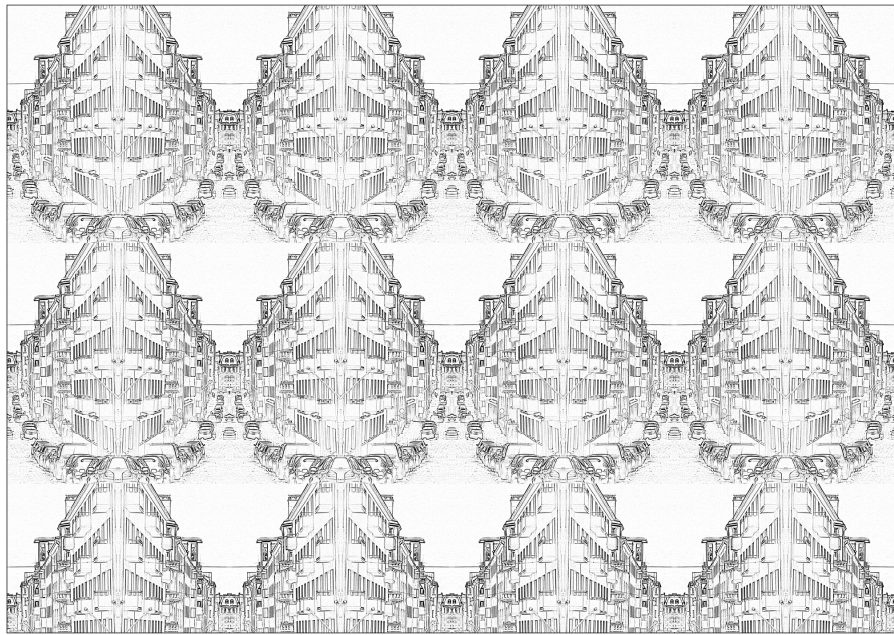
Aluksi Helsingissä ottamani kuvat vaikuttivat hyvin tylsiltä ja tavallisilta, enkä uskonut niistä syntyvän mitään hienoa. Kuitenkin muokatessani kuvia kuvankäsittelyohjelmalla huomasin niiden omaavan paljon potentiaalia ja mielenkiintoisia yksityiskohtia. Merkittävä vaihe printin kehittämisessä oli se, kun keksin leikata kuvista osia talojen seinistä ja tehdä niille peilikuvia. (Kuva 37) Tällä tavoin pystyin luomaan mielenkiintoisia kulmia, syvyysvaikutelmaa ja symmetriaa. Seuraavaksi aloin ryhmitellä luomiani kuvia eri tavoin kuoseiksi. (Kuva 38 & 39) Sain aikaan monia mielestäni todella hienoja kuoseja, jonka seurauksena aloin miettiä, josko mallistossa voisi olla mukana printin lisäksi myös yksi kuosi.

Kuva 37

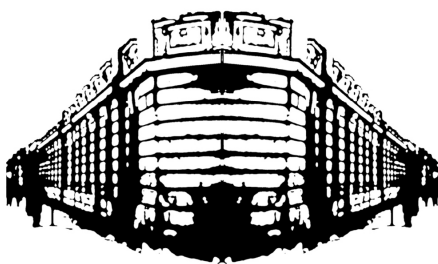

Kuva 38

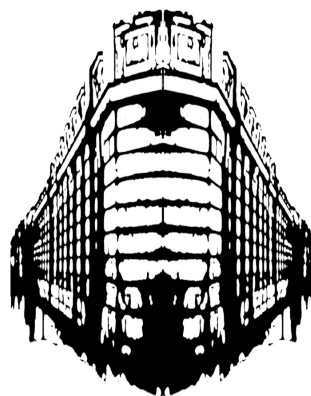

Kuva 39

Huomasin kuosien tekemisen huomattavasti helpommaksi kuin printtien, sillä pystyin kuvitteluun vain harvat muokkaamistani kuvista suurena printtinä mekon helmassa. Muistin kuitenkin ohjaajani ehdottaneen minulle, että voisin rajata kuvista osia ja suurentaa niitä reilusti, jolloin saisin aikaan hienoja abstrakteja muotoja. Tämän seurauksena aloin etsiä kuvista kohtia, jotka voisivat näyttää mielenkiintoisilta suuremmassa koossa. Tällä tavoin sain aikaan muutamia printtiehdotuksia, mutta ne eivät miellyttäneet minua eivätkä opponenttiani. Hän ehdottikin minun rajaavan erään alueen kuvasta. (Kuva 40) Tätä syntynyttä kuvaa venyttämällä sain aikaan loppujen lopuksi mallistossani käytettävän printin. (Kuva 41)

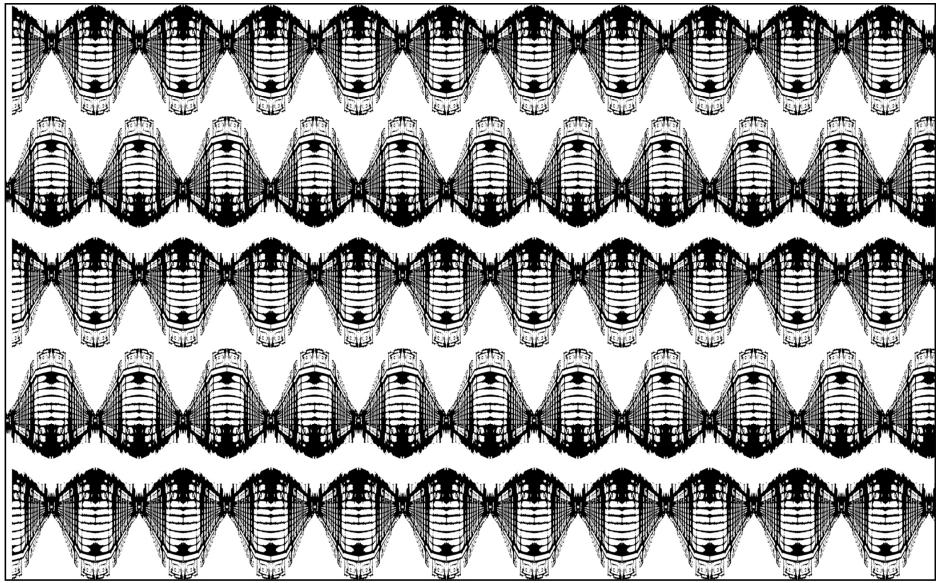

Kuva 40

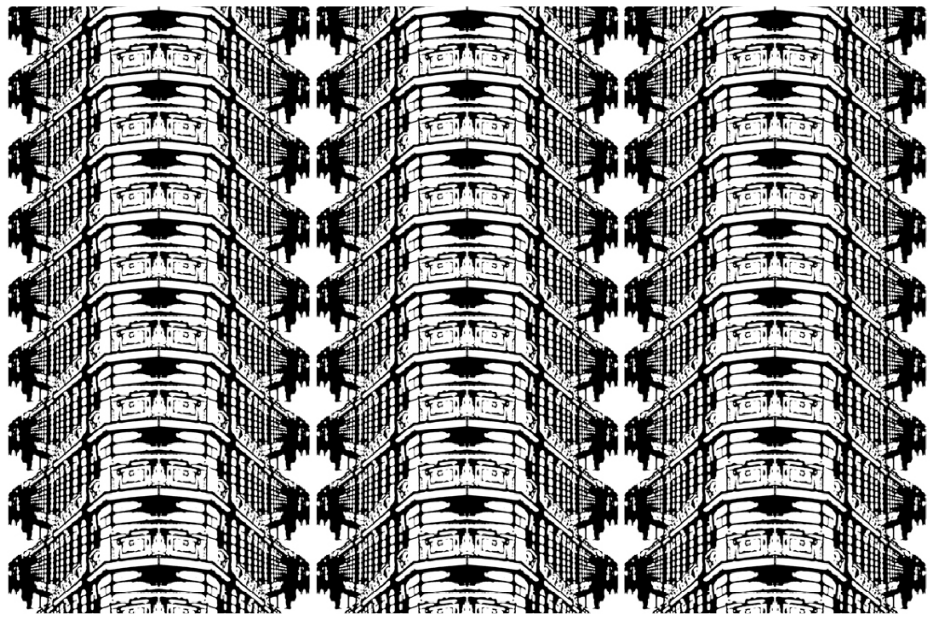

Kuva 41

Hienon printin synnyttyä päätin keskittyä muokkaamaan siitä kuoseja, sillä halusin malliston visuaalisesta ilmeestä yhtenäisen. Pienensin kuvaa ja ryhmittelin sitä eri tavoin. (Kuvat 42 & 43) Lisäksi lisäsin printin ja mielestäni parhaan kuosin tasokuvien päälle, jolloin pystyin näkemään, kuinka ne toimisivat suunnittelemissani vaatteissa. Näytin aikaansaannoksiani henkilökohtaiselle ohjaajalleni seuraavassa palaverissa. Hän innostui niistä, mutta ehdotti minun kuitenkin vielä jatkavan kehittelyprosessia. Hänen neuvonsa pohjalta tein vielä muutamia kokeiluja, joiden seurauksena syntyi mallistooni pari vaihtoehtoa, joista karsin osan pois. Loppujen lopuksi jäljelle jäi kaksi printtiä Endless avenue (Kuva 44) ja Reflected street (Kuva 45), jotka on muokattu samasta kuvasta sijoittamalla sen puolikkaat eri järjestykseen. Näiden lisäksi mallistossa on yksi kuosi nimeltään Hypnotic city, jossa printissä esiintyvää kuva on sijoitettu pienennettynä vieriviereen. (Kuva 46)

Kuva 42

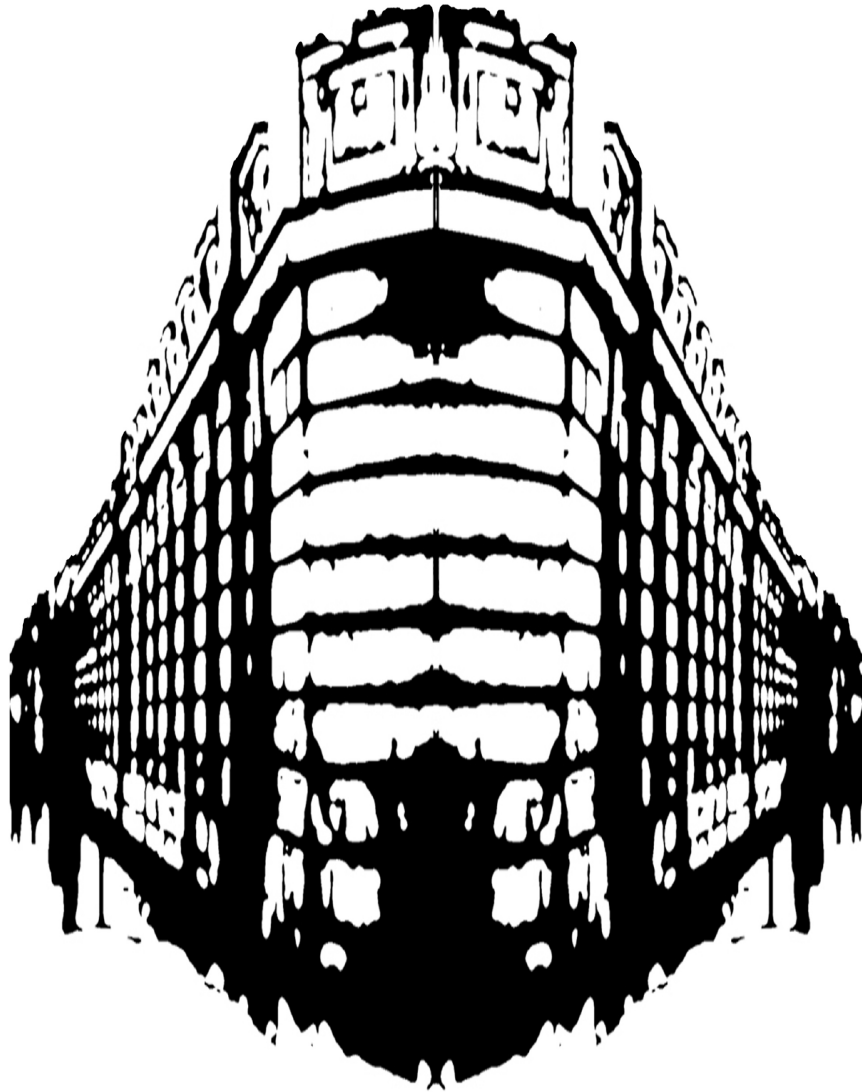

Kuva 43

Endless avenue

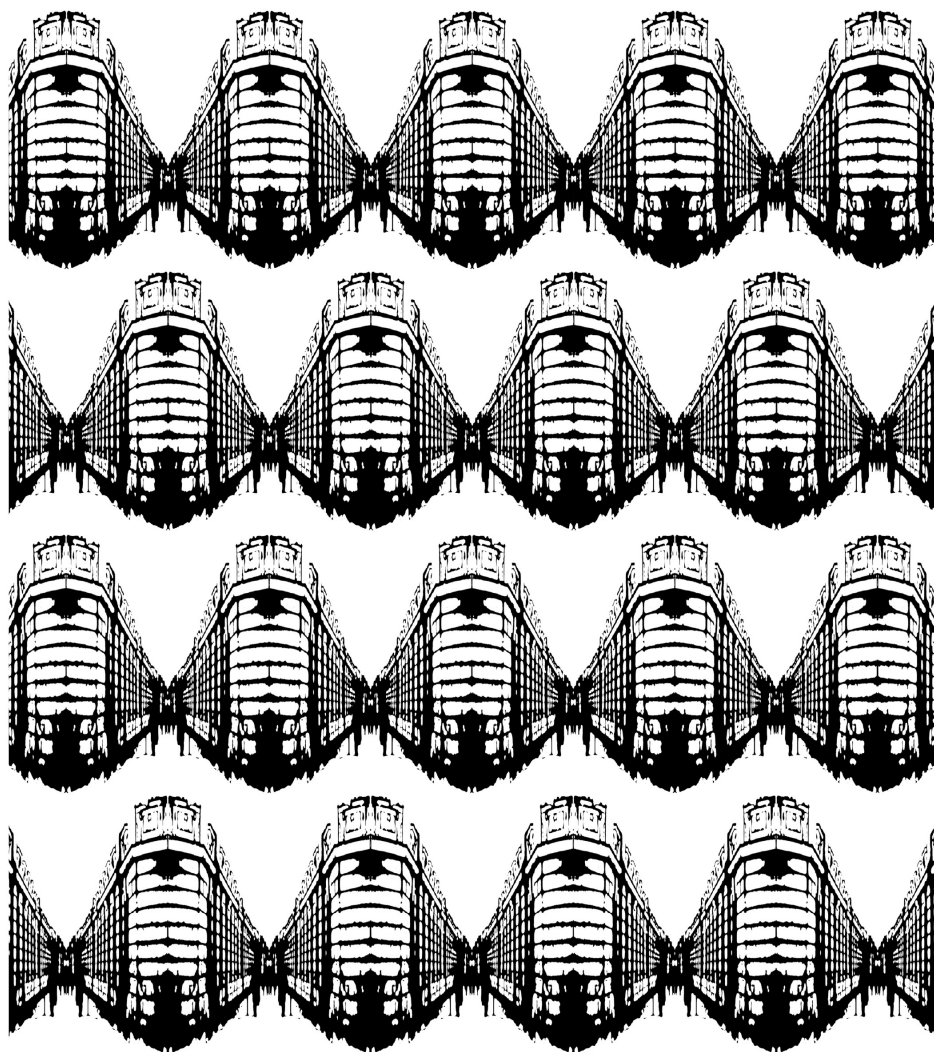
Kuva 44

Reflected street

Kuva 45

39

Hypnotic city

Kuva 46

40

5.4 Printtien ja kuosin toteutus

Painettavana oli kolme mekkoa, joihin printit ja kuosi tehtiin leikkuun jälkeen. Näin säästyin painovaiheessa turhalta ison kankaan mittailulta ja käsittelyltä. Mekkojen ompelun suoritin kuitenkin vasta painamisen jälkeen. Printit kohdistettiin keskelle kuvaa, mikä onnistui melko helposti. Kankaiden leikkauksessa kappaleisiin oli nimittäin jäänyt näkyviin keskitaka ja -etu taitteet, joten mittailua ei tarvinnut pahemmin suorittaa.

Printin painamisessa minulla oli apuna opettajani, sillä seulat olivat niin suuria, että niiden käsittely yksin olisi ollut hankalaa. Isot printit oli jaettu kahdelle seuralle, joten täytyi olla tarkkana, ettei seulojen rajakohtaa huomaisi. (Kuva 47) Tässä olisi meillä yhden printin kohdalla ollut parantamisen varaa. Onneksi pystyin kuitenkin korjaamaan virheet jälkikäteen siveltimellä.

Koska en aluksi osannut päättää, kuinka suurelle alueelle mekkoa kuosi tulee, päätin valottaa kuosista vain yhden rivin. Koska kuosi sisälsi hyvin ohuita viivoja, tein siitä myös hieman suuremman ja valotin sen kahden kokoisena. Loppujen lopuksi päädyin käyttämään pienempää versiota. Kuosin painaminen oli hyvin hidasta, sillä jouduin painamaan yhden rivin kerrallaan. Lisäksi seula sotkeentui helposti, ja se oli siksi pestävä aina joka toisen painetun rivin jälkeen. (Kuva 48) Tämän vuoksi olisi kannattanut valottaa suuri seula, jossa kuosi toistuu isommalla alueella. Se olisi nopeuttanut huomattavasti painamista.

Kuva 47

Kuva 48

6 OHEISMATERIAALIN TUOTTAMINEN

6.1 Tuotekuvat

Minulle oli alunperin selvää saada mallistokansiooni hyvät ja ammattimaiset valokuvat. Olinkin miettinyt kuvausta jo monen viikon ajan mekkojen valmistamisen ohella. Tavoitteenani oli, että kuvauspaikka, meikit, hiukset ja mallit tukevat mallistoani, ja että ne kaikki yhdessä muodostavat hienon visuaalisen kokonaisuuden. Yhtenä ideanani oli käyttää kuvauksissa kaksosia, jolloin kuviin olisi saanut samanlaista symmetrisyyttä ja peilausta kuin malliston printeissäkin esiintyy. Tuttavapiiriini ei kuitenkaan kuulu kuin yhdet kaksoset, jotka eivät ole täysin samannäköisiä. Päätin hylätä kaksosidean, mutta halusin silti kuvauksiin kaksi mallia.

Toisen mallini löysin sattumalta kaverini syntymäpäiväjuhlista paikallisesta yökerhosta ja sain vakuutettua hänet tulemaan kuvauksiin. Koska löytämäni tyttö oli tummahiuksinen, päätin ottaa toiseksi malliksi toisen kaksosista, jolla on todella vaaleat hiukset. Kun tummalle mallille puettiin vaaleat mekot ja vaalealle tummat, kuviin tuli hienoa kontrastia ja vastakkain asetelua. Samaa teemaa tukivat myös mallien meikit ja kampaukset, jotka toteutti opiskelutoverini ideakuvieni pohjalta.

Tuotekuvat otettiin koulussa valkeaa seinää vasten. Näin kuvista saatiin yksinkertaisia ja graafisia. Kuvaajana toimi valokuvausta harrastava kaverini, joka ymmärsi, millaisia kuvia haluan ja osasi myös neuvoa malleja ja ehdottaa erilaisia asentoja. Kuvaustilanne oli sujuva ja kuvista tuli todella onnistuneita.

Kuva 48

Kuva 49

Kuva 50 Drifting shapes -mekot

Kuva 51 Shifting symmetries -mekko

Kuva 52 Twisting pieces -mekot

6.2 Mallistokansio

Alusta lähtien tavoitteenani oli luoda kansio, jonka avulla voisin myydä mallistoani pieniin vaateliikkeisiin ja butiikkeihin. Kansion toteutus jäi aivan production loppuvaiheeseen ja sen tekeminen sai aikaan pientä ahdistusta. Olin kuitenkin onneksi miettinyt kansion ulkomuotoa jo etukäteen, mikä helpotti toteutusta. Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen lopputulokseen. Onnistuin mielestäni saamaan aikaan yhteneväisen mallistokansion, joka tukee koko mallistoa ja sen visuaalista ilmettä.

Mallistokansioni sisältää tuotekuvien lisäksi tasokuvat ja esityskuvat. Toteutin esityskuvat minulle uudella tekniikalla piirtäen vektorigrafiikka-ohjelmalla oman skannatun piirrokseni päälle uuden viivapiirroksen, jonka jälkeen väritin sen kuvankäsittelyohjelmalla. Kuvat onnistuivat mielestäni hyvin ja niiden tekeminen oli mukavaa, vaikkakin melko aikaa vievää.

Kansiossa on esillä myös malliston printit ja kuosi, ja siinä käy selkeästi ilmi, missä mekko- ja vaateleissa kukin näistä esiintyy. Jokaisesta mallista on ilmoitettu pituus, jotta ostajan olisi helpompi käsittää vaate todellisessa koossa. Muita mittoja en kansioon laittanut, sillä mekot ovat väljiä ja monessa mallissa esim. rinnan- ja vyötärönrympäryyttä on vaikea edes määrittää.

Mallistokansion lisäksi suunnittelin riippulapun. Koska malliston mekot ovat muunneltavia, minusta oli tärkeä antaa ostajalle riippulapussa tietoa, kuinka mekon voi pukea päälle. Parhaiten tämä onnistuu kuvan avulla. Päätin siis liittää riippulappuun mallistokansiossa olleet esityskuvat viivapiirroksina. Riippulappu koostuu kolmesta osasta, joista yhteen on painettu kuvat mekoista. Näin ollen jokaiselle mekolle tämä osa on omanlaisensa. Kahdessa muussa riippulapun osassa käy ilmi malliston ja mekon nimet, pesuohje, materiaalitiedot, omat yhteystietoni ja hinta.

Kuva 53 Mallistokansion sivu, jossa tasokuvat ja esityskuva

7 POHDINTA

Päädyin monen mutkan kautta tekemään malliston, joka sisältää muunneltavia trikoomekkoja. Aluksi pelkäsin, etten pysty saamaan aikaan produktiota, joka olisi kiinteässä yhteydessä tutkielmani kanssa. Kuitenkin nyt koen tässä onnistuneeni. En olisi pystynyt luomaan tulevaisuuden vintage -mallistoa ilman tietoa menneiden vuosikymmenten vaatteiden keräilystä ja syistä siihen. Koen myös onnistuneeni suunnittelemaan malliston, joka on moderni ja kuvastaa nykyhetkeä. Mielestäni mallistoni voisi hyvinkin kiinnostaa 50 vuoden päästä vanhojen vaatteiden keräilijää, joka haluaa pukeutua persoonallisesti 2010-luvun designvaatteeseen.

Produktion toteutus sujui todella hyvin ja aikataulussa, mikä yllätti minut, sillä järjestelmällisyys ja täsmällisyys eivät koskaan ole olleet parhaita puoliani. Olen myös nauttinut työskentelystä enemmän kuin koskaan aikaisemmin, minkä toivon näkyvän lopputuloksessa. Malliston lopullisen idean selvittyä en ole kertaakaan epäillyt itseäni tai osaamistani, vaan olen ollut aina tyytyväinen aikaansaannoksiini. Välillä jopa pelkäsin, suhtaudunko koko produktion liian positiivisesti ja optimistisesti. Ajattelin tulevan hetken, jolloin tahtoisin vain heittää ompelemanani mekot roskeen tai polttaa luonnokset. Tällaista ei kuitenkaan koskaan tullut ja uskon edelleen omaan mallistooni ja sen toimivuuteen kokonaisuutena.

Opinnäytetyöni on antanut minulle paljon ideoita ja motivaatiota tulevaisuutta varten. Positiivinen palaute mallistostani ja kiinnostus sen tuotteita ja printtejä kohtaan on luonut minuun uskoa ja toivoa siitä, että jonain päivänä omistan menestyvän vaatemerkin. Olen päätenyt tähän pisteeseen monien mutkien kautta, sillä vielä tutkielman aihetta valitessa, olin varma, että perustan valmistuttuani oman vintagevaateliikkeen. Olen kuitenkin enemmän kuin tyytyväinen suuntaan, johon opinnäytetyön produktio-osuus on minut ohjannut, enkä malta odottaa valmistumista ja oman vaatemerkin lanseeraamista.

LÄHTEET

Kuvat 1-47, 53 Hömppi, M. 2010

Kuvat 48-52 Kivinen, E. 2010